

Utfyllende informasjon til hensynssoner for bevaring kulturmiljø (H570), § 35.5 KPA2018

Vedlegg 4

11-8.Hensynssoner, Plan- og bygningsloven:

Kommuneplanens arealdel skal i nødvendig utstrekning vise hensyn og restriksjoner som har betydning for bruken av areal. Hensyn og forhold som inngår i andre ledd bokstav a til f, kan markeres i arealdelen som hensynssoner med tilhørende retningslinjer og bestemmelser. Det kan angis flere soner for samme areal.

- c) *Sone med særlig hensyn til landbruk, reindrift, mineralressurser, friluftsliv, grønnstruktur, landskap eller bevaring av naturmiljø eller kulturmiljø, med angivelse av interesse.*

BERGEN KOMMUNE

UTFYLLENDE INFORMASJON TIL HENSYNSSONER FOR BEVARING KULTURMILJØ (H570), §35.5

Vedlegg til bestemmelsene: 4 (rev. November 2018)

Kulturmiljø og historisk bebyggelse skal sikres og ivaretas. De karakteristiske trekkene ved bebyggelse, bebyggelsesstruktur og kulturlandskap definerer områder og gir det særpreg. Det skal derfor tas spesielle hensyn til dette ved søknad om tiltak og endret arealbruk. (§35.5 KPA2018)

Karakteren i de ulike sonene varierer i grad av ensartethet, landskap, terreng og andre forhold som påvirker bebyggelsens struktur og utforming.

Hensynssone sammen med beskrivelse og retningslinjer har til hensikt å vise hvilke viktige hensyn som må iakttas innenfor sonen, uavhengig av hvilke tiltak og arealbruk det planlegges for.

Innenfor hensynssone bevaring kulturmiljø skal vern og utvikling skje som bevaring og tilpasning til det eksisterende. Derfor er det viktig å identifisere hvilke stedegne og historiske strukturelle karaktertrekk som definerer kulturmiljøene, og la disse være styrende for utforming av nye tiltak. «Kvalitet i fortettingen» oppnår vi når endringer og ny bebyggelse harmonerer med og ivaretar sine omgivelser.

Videreføring av overordnet struktur.

Eksempler på hvilke strukturelle karaktertrekk dette kan være, er plassering og utforming mht. størrelse, høyde, eiendoms- og bebyggelsesstruktur, forholdet til terreng, forholdet mellom bygning og hage/halv private- og/eller offentlige soner, form, takform, stedegen materialbruk, etc. Slik identifisering og tilpasning har avgjørende betydning for hvordan et tiltak vil harmonere med eksisterende struktur og bebyggelse i området. Høy arkitektonisk kvalitet på nye tiltak vil vektlegges.

Bevaring av kulturminner

For verneverdige kulturminner i sonen vil Byantikvaren alltid anbefale at opprinnelige bygningsdetaljer i de historiske bygningene bevares, slik som historiske vindu, dører, fasadedekor, trapper og rekkverk, taktekking, fasadekledning- og overflate, tømmerkonstruksjoner og gjerder etc.

Der opprinnelige elementer er borte eller i svært dårlig forfatning, skal gode kopier og korrekt materialbruk brukes. Slike fasadeendringer vil alltid medføre søknadsplikt i hensynssonen. Ved endring bør opprinnelig utforming og materialitet dokumenteres ved hjelp av foto, beskrivelse eller tegning.

- *I plan- og byggesaker som berører kulturminner eller kulturmiljøer skal Byantikvaren gi en vurdering av tiltakets konsekvens med hensyn til kulturminneverdi.*

De følgende beskrivelsene for de ulike hensynssonene er kortfattede, og ment som stikkordsmessige karakteristikk av kulturmiljøene som helhet, for å gi en forståelse av hvilke kulturhistoriske verdier som i hovedsak kjennetegner sonen, og som det skal tas spesielle hensyn til. Beskrivelsene er ikke uttømmende.

Se også våre hjemmesider for lenker til Byantikvarens egne kulturminnegrunnlag og dokumentasjoner, samt andre kildesøk: www.bergen.kommune.no/omkommunen/avdelinger/byantikvaren

Alle foto er Byantikvarens, med mindre annet er nevnt.

1. Alvøen

§ 35.5: Kulturmiljø og historisk bebyggelse skal sikres og ivaretas. De karakteristiske trekkene ved bebyggelse, bebyggelsesstruktur og kulturlandskap definerer områder og gir det særpreg. Det skal derfor tas spesielle hensyn til dette ved søknad om tiltak og endret arealbruk.

1 Alvøen

Førindustrielle virksomheter som utviklet seg til et helhetlig industrisamfunn på 1800-tallet. Utover industribyggene og hovedhuset, er arbeiderboliger, fellesfunksjoner og tilhørende strukturer bevart. Bevaring av tilhørende utmarksområder knyttet til virksomheten er viktig for forståelsen av industristedet som helhet. Flere deler av området er regulert til spesialområder med tilhørende bestemmelser.

- Områdets identitet og særpreg i arkitektur, anlegg og naturgitte omgivelser må opprettholdes og videreføres.
- Tidsdybden må ivaretas, strukturer og sammenhenger både internt og mellom områdene skal ikke brytes.
- Nye tiltak skal harmonere i form, farge og materialbruk.
- I plan- og byggesaker som berører kulturminner eller kulturmiljøer skal Byantikvaren gi en vurdering av tiltakets konsekvens med hensyn til kulturminneverdi.

Utfyllende informasjon:

Riksantikvaren, Alvøen, Bebyggelse- infrastruktur. Id. [87201](#) m.m.

Se også våre hjemmesider for lenker til andre kildesøk:

www.bergen.kommune.no/omkommunen/avdelinger/byantikvaren

Illustrasjonseksempler

Historisk senter med førindustrielle virksomheter som utviklet seg til et helhetlig industrisamfunn på 1800-tallet.

Foto: Ralph Wilsons samling, Marcus 1920-30., UBB

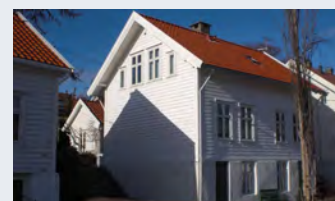

Alvøen hovedgård og Fasmers have.

Alvøen hovedgård ble bygget av kjøpmann Hendrich J.

Fasmer som lyststed i 1797.

Vedtaksfredet i 1923.

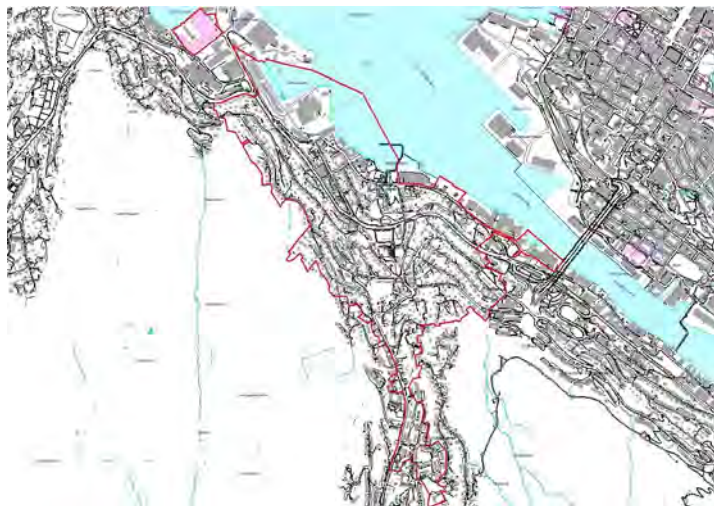
Arbeiderboliger i tilknytning til Alvøen papirfabrikk.

Utover industribyggene og hovedhuset, er arbeiderboliger og tilhørende strukturer bevart.

2 Laksevåg

§ 35.5: Kulturmiljø og historisk bebyggelse skal sikres og ivaretas. De karakteristiske trekkene ved bebyggelse, bebyggelsesstruktur og kulturlandskap definerer områder og gir det særpreget. Det skal derfor tas spesielle hensyn til dette ved søknad om tiltak og endret arealbruk.

2 Laksevåg

Tidligere Laksevåg kommune. Bebyggelse som viser utvikling fra et bynært jordbruksland med lystgårder til et av landets viktigste industrisamfunn innen skipsfart på 1800 og 1900-tallet. Bebyggelse og industri er anlagt i en tett struktur, både som «selvgrodd» trehusbebyggelse i det eldste senterområdet, senere langs slyngete veier oppover skråningene. Havn og en industrialisert strandlinje har vært premiss for denne utviklingen. Området har mye verneverdig arkitektur. Laksevåg er også et internasjonalt viktig kulturminne fra 2.verdenskrig. Ubåtbunkerer «Bruno» på Laksevågsneset, verkstedene langs Sørøvågen, brakkemiljøene i Vågedalen, Stadionveien og Melkeplassen er lesbare kulturminner fra verdenskrigen. Tidsdybden og lesbarheten er spesielt viktig på Laksevåg, da området har vært egen kommune og dermed har en egen «rural» utvikling før sammenslåingen med Bergen, og før industriutviklingen. Stedets identitet og særpreget er sterkt knyttet til kulturminneverdiene.

- Områdets identitet og særpreget i struktur og arkitektur må opprettholdes og videreføres.
- Industribebyggelse med tilhørende strukturer som ikke er i bruk kan gis nytt formål dersom dette ikke medfører inngrep/forringelse av verneverdige fasader og ellers verneverdige kulturhistoriske konstruksjoner.
- I plan- og byggesaker som berører kulturminner eller kulturmiljøer skal Byantikvaren gi en vurdering av tiltakets konsekvens med hensyn til kulturminneverdi.

Utfyllende informasjon:

Byantikvaren, skriftserienr.: 2015-5: Overordnet kartlegging av kulturminneinteresser, byutviklingsstrategi for Laksevåg

Byantikvaren, skriftserienr.: 2006: [Kulturminnegrunnlag](#) [Kommunedelplan Bergen Havn](#)

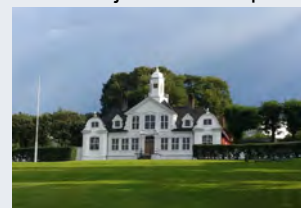
Byantikvaren, skriftserienr.: 2013-10:

[Kulturminnedokumentasjon: Den tidlige offisersmessen, Willy Valentinsens vei 34](#)

Byantikvaren, skriftserienr.: 2005: Antikvarisk dokumentasjon av BMV-Laksevåg

Byantikvaren, skriftserienr.: 2014-9: [Kulturminnegrunnlag sykkelfelt Carl Konowsgate](#)

Illustrasjonseksempler

Damsgård hovedgård er et av rokokkoens hovedverk i Norge og et landemerke på Laksevåg.

Smau og bakbygninger i den tette trehusbebyggelsen

Maskinverkstedet og Kjele- og tynnplateverkstedet, de høyeste bygningene midt i bildet, er oppført i andre halvdel av 1800-tallet (Foto: Finn Wetteland, Bergen kommune 2017).

En særegen bebyggelse med store arbeiderboliger vokste i mellomkrigstiden ut over det gamle sentrum.

Villa på den solrike flaten opp mot Løvstakken. Arkitekt Ole Landmark, 1923

3 Nesttun

§ 35.5: Kulturmiljø og historisk bebyggelse skal sikres og ivaretas. De karakteristiske trekkene ved bebyggelse, bebyggelsesstruktur og kulturlandskap definerer områder og gir det særpreg. Det skal derfor tas spesielle hensyn til dette ved søknad om tiltak og endret arealbruk.

3 Nesttun

Kommunesenter i tidligere Fana herred, med historisk kontinuitet og stor tidsdybde i bebyggelse og anlegg. Kulturmiljøet viser utviklingen fra bondesamfunn til kommunikasjonsknutepunkt hvor et administrasjons-, industri- og handelssenter etablerte seg, sammen med boligutbygging knyttet til disse funksjonene.

- Det er viktig å opprettholde og videreføre området identitet og særpreg som historisksenter.
- Opprinnelig arkitektur, historiske anlegg og bebyggelsesstrukturer definerer i stor grad området, og miljøet er sårbart for endringer i typologi, høyde, volum etc.
- I plan- og byggesaker som berører kulturminner eller kulturmiljøer skal Byantikvaren gi en vurdering av tiltakets konsekvens med hensyn til kulturminneverdi.

Utfyllende informasjon:

Byantikvaren, skriftserienr.: 2007: [Kulturminnegrunnlag Bybane Nesttun-Rådal](#)

Byantikvaren, skriftserienr.: 1998: [Kulturminnegrunnlag for kommunedelplan Ny-Paradis, Hop, Nesttun og Nesttun vest](#)

Illustrasjonseksempler

Det tidligere kommunesenteret med historisk kontinuitet og stor tidsdybde i bebyggelse og anlegg.

Samferdselsteknisk kulturminne: bro, skjæringer og murverk

Historisk villa med fine detaljer som er viktig å ivareta.

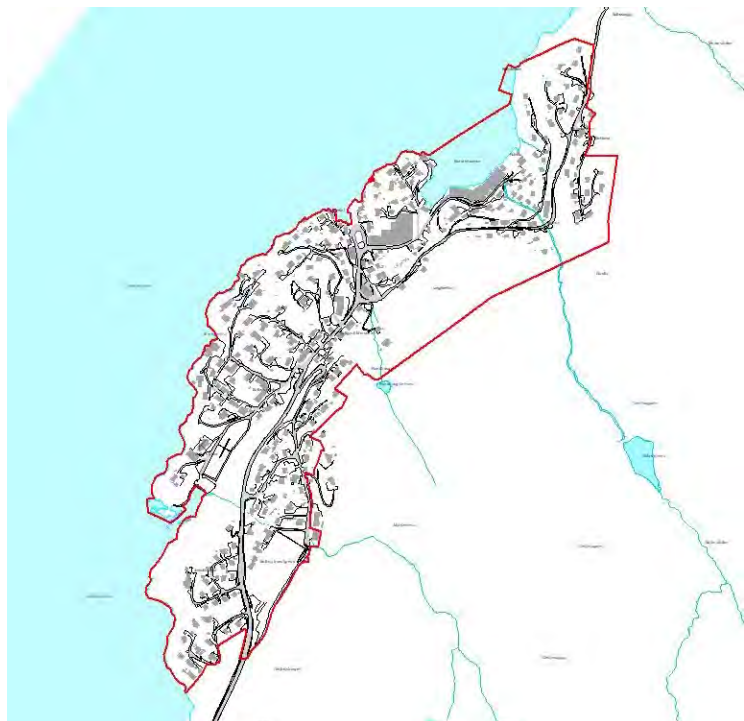

Viktig kulturmiljø med historiske villaer langs smale veier.

Nesttun sentrum. Tidsdybde, tette og lave forretningsgårder, linjært lands Østre Nesttunveien

4 Salhus

§ 35.5: Kulturmiljø og historisk bebyggelse skal sikres og ivaretas. De karakteristiske trekkene ved bebyggelse, bebyggelsesstruktur og kulturlandskap definerer områder og gir det særpreg. Det skal derfor tas spesielle hensyn til dette ved søknad om tiltak og endret arealbruk.

4 Salhus

Strandsted etablert i middelalderen, knyttet til framveksten av Bergen som by. Utviklet til lokalt senter og industristed fra 1840 med fargeri og trikotasjefabrikk og senere skipsverft og damskipskai. Etter hvert et komplett samfunn med post, skole og boliger. Elveløp med tilhørende dammer har vært premiss for utviklingen av industristedet.

- Områdets identitet og særpreg må opprettholdes og videreføres.
- Tidsdybden må ivaretas, og eventuelle nye tiltak skal ivareta særpreget i det omkringliggende området i form av fotavtrykk, materialbruk og skala.
- Store deler av sonen er regulert til spesialområde bevaring med tilknyttede vernebestemmelser.
- I plan- og byggesaker som berører kulturminner eller kulturmiljøer skal Byantikvaren gi en vurdering av tiltakets konsekvens med hensyn til kulturminneverdi.

Utfyllende informasjon:

[Riksantikvaren, Bevaringsprogrammet for tekniske og industrielle kulturminner.](#)
[Byantikvaren, skriftserienr.: 1998: Kulturminnegrnlag for endring reguleringsplan Salhus.](#)

Se også våre hjemmesider for lenker til andre kildesøk:
www.bergen.kommune.no/omkommunen/avdelinger/byantikvaren

Illustrasjonseksempler

De tidligere fabrikkbygningene, nå Norsk trikotasjemuseum. Arbeiderboliger i bakkant
Foto: muho.no

Salhus Tricotagefabrikk
Arkiv: digitalmuseum.no

Salhus gjestgiveri, bygning fra 1800-tallet.
Foto: åsane historislag

5 Sentrum – Sandviken

Det historiske sentrum

§ 35.5: Kulturmiljø og historisk bebyggelse skal sikres og ivaretas. De karakteristiske trekkene ved bebyggelse, bebyggelsesstruktur og kulturlandskap definerer områder og gir det særpreget. Det skal derfor tas spesielle hensyn til dette ved søknad om tiltak og endret arealbruk.

5 Sentrum - Sandviken

Hensynsonen omfatter historiske kulturmiljø med høy kulturminneverdi, både av nasjonal og internasjonal interesse. Bebyggelsen ligger i en særegen topografi med Bergen havn som overordnet historisk premiss. De særpregede kulturmiljøene fra ulike tider er sentrale for Bergens identitet.

For hensynssonen Sentrum – Sandviken gjelder generelle retningslinjer og anbefalinger. Utdypende retningslinjer for delområdene vil gis i Kulturminneplanen for Bergen kommune. Denne forventes vedtatt 2019/20.

- Tiltak skal ivareta lesbarheten og opplevelsen av Bergens identitet og særpreget som historisk by. Ett sentralt element i Bergens historiske byggeskikk er at kirketårn fremstår som høyeste bygde element. En utbredt bruk av brostein er et annet. Slike overordnede trekk skal ivaretas.
- Bygningenes form, fasadeuttrykk, detaljer, materialitet og farger er viktige for særpreget. Fasadekledning, vinduer, dører, farge, taktekking utføres i tråd med historiske forbilder. Synlige tekniske installasjoner (f.eks. varmepumper og ventilasjonsanlegg) bør begrenses.
- I plan- og byggesaker som berører kulturminner eller kulturmiljøer skal Byantikvaren gi en vurdering av tiltakets konsekvens med hensyn til kulturminneverdi.

For å belyse tematiske og tidsmessige karakteristika, er hensynsonen delt ytterligere opp i mindre delområder av ulik størrelse. Delområdene er forsøksvis tematisk definert og gitt en kortfattet beskrivelse i det følgende.

Se også våre hjemmesider for lenker til andre kildesøk:

www.bergen.kommune.no/omkommunen/avdelinger/byantikvaren

Illustrasjonseksempler

Hop i Sandviken

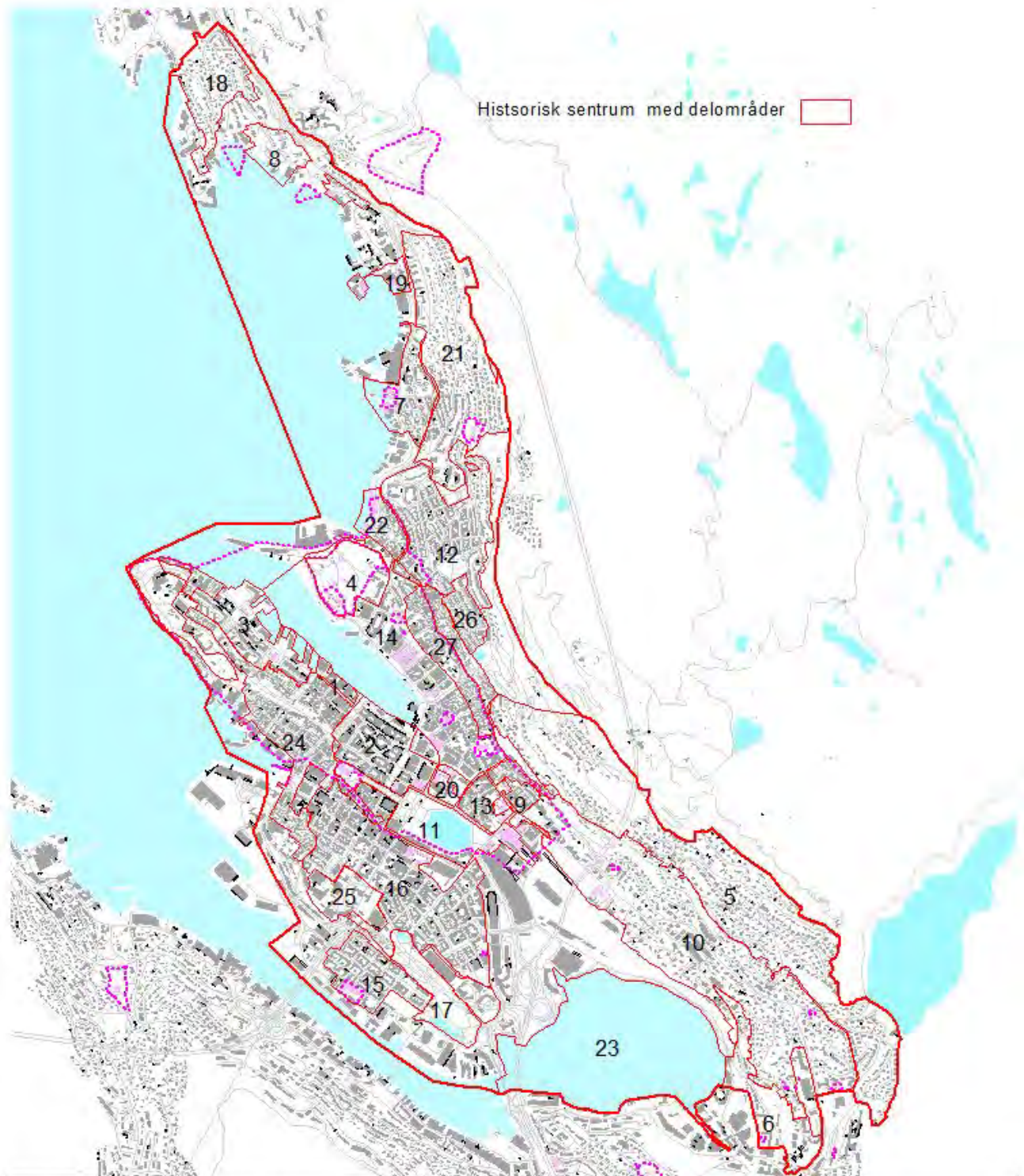
Villaer og tvillinghus med mansardtak i Sandviken

Karakteristisk bergenshus på Nordnes.

Utfyllende informasjon til hensynsoner for bevaring kulturmiljø (H570)

•••

1. 1901-området	9. Hospitalengen	17. Nygårdsparken	25. Universitetsområdet
2. 1916-området	10. Kalfaret	18. Nyhavn_Jægermyren	26. Wesselengen
3. 1944-området	11. Kulturaksen	19. Reperbanen	27. Øvre gaten-Steinkjelleren
4. Festningene	12. Ladegården	20. Rådhuskvarteret	
5. Fjellsiden	13. Marken	21. Sandviken_Øvre	
6. Fløen	14. Middelalderisk_bykjerne	22. Skuteviken	
7. Grendene	15. Møhlenpris	23. Store Lungegårdsvann	
8. Gamle Bergen	16. Nygårdsøyen	24. Trehusbebyggelsen Nordnes-Sydnes	

Delområdene innenfor det historiske sentrum

5.1 1901-området

Den store sjøhusbrannen i 1901 førte til en nyregulering av området, og C. Sundts gate ble anlagt. Gaten kuttet den historiske strukturen av lange, smale gårder som strakte seg mot Vågen i to. Ut mot sjøen ble det anlagt tre murkvartaler med hoper mellom. Bygningene er robuste og kan tåle endret bruk, men er sårbar for endringer i fasade og volum. Område av nasjonal interesse.

5.2 1916-området

Enhetlig regulering etter storbrannen i 1916. Området er et unikt eksempel på sentrumsregulering fra tidlig på 1900-tallet og er av nasjonal interesse. Bygningsmassen består i hovedsak av store forretningsgårder oppført i ulike stilarter fra 1910-1930-tallet. For Torgalmenningen ble det utviklet en egen fasadeplan. Interiørene rommer særlig verneverdige trapperom og heiser. Områdets unike struktur og arkitektur, her både eksteriør og deler av interiøret, må ivaretas. Fargeplan for Torgalmenningen skal legges til grunn for fargevalg på Torgalmenningen. Forretningsfasader skal vies særskilt oppmerksomhet.

5.3 1944-området

Området fikk store skader under 2. verdenskrig og preges av gjenreisningsarkitektur med modernistisk formspråk i store volum. Mineralitt puss, teakdører og vinduer er viktige detaljer. Bebyggelsen følger et middelaldersk veifar gjennom Strandgaten. Hovedtrekk i opprinnelig arkitektur, særlig fasadeuttrykk, bør bevares. Området er av nasjonal interesse.

5.4 Festningene

Bergenhus festning (Holmen) var kongesete og kirkelig sentrum i middelalderen. Flere bygninger og ruiner fra middelalderen er bevart. På 1500-tallet ble kongsgården utbygget til festning og residens for den danske kongens representant i Norge. Anlegget, inkludert Sverresborg, er fredet etter Kulturminneloven. Fredriksberg festning ble oppført som ledd i forsterkningen av Bergen i begynnelsen av 1700-tallet. Festningene er enten fredet eller har nasjonal interesse. Anleggene skal behandles som kulturminner av særlig høy kulturhistorisk verdi. Byantikvaren skal rådføres ved alle tiltak.

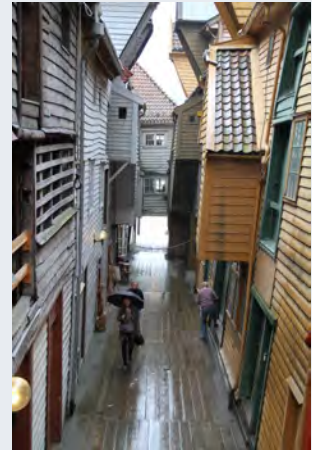
5.5 Fjellsiden

Boligområde dominert av eneboliger oppført mellom 1930 og 1970, men også tomannsboliger og laverekkehus. For- og bakhager/grøntområder bidrar til en grønn og helhetlig byromsvegg med relativt enhetlig struktur. Det er gode arkitektoniske kvaliteter i bebyggelsen. Områdets karakter av småhusbebyggelse skal bevares. Større bygningsvolumer skal unngås i området. Alle tiltak skal vurderes ut fra terrengtilpasning og fjernvirkninger på byens profil.

5.6 Fløen

Småhusbebyggelse og sjøboder i Fløen var opprinnelig forstadsbebyggelse til Bergen, organisert som en grend langs den gamle ferdselsåren inn til byen fra sør. Bygningstilbygget vokste frem på slutten av 1700-tallet og var knyttet til innfartsåren og næringsdrift. Viktige kulturmiljø der sammenhengen mellom ferdselsårer og bygningstilbygget må bevares, og det må tas spesielt hensyn til de historiske bygningene.

Illustrasjonseksempler

Verdensarvstedet Bryggen.

Middelalder, representert ved erkebispegården på Nordnes.

Smitt, trapper og smau, karakteristisk for Bergen.

5.7 Grendene

Grendene i Sandviken er tidlig, urban småhusbebyggelse fra 1700- og 1800-tallet. Tomtene ble styrt av eierne av Sandviken og målet var å bygge ned minst mulig av gårdens areal. Bebyggelsen er derfor meget tett. Husene har høy historiefortellende verdi. Grendene er: Strandens grend, Rosegrenden, Festergrenden, Fjæregrenden, Pyttergrenden, Grensegrenden og Mulebakken (tidligere Møllesmuget). Grendene skal beholde sitt særpreg. Bebyggelsesstrukturen skal bevares. Ekstra varsomhet ved endringer på fasader eller volum. Bygningenes hovedkonstruksjon (mur og laft) skal bevares.

5.8 Gamle Bergen

Gamle Bergen er et friluftsmuseum etablert i 1949. Samlingen rommer trebygninger fra 1700-, 1800- og 1900-tallet. Museet er bygget rundt lyststedet Elsero, og består av både tilflyttede bygninger og bygninger som er bevart på stedet. Museet har en rekke fredede bygninger. Gamle Bergen bør bevares som et tidstypisk friluftsmuseum. Der museums- eller bevaringshensyn er i konflikt med tekniske forskrifter bør en vurdere unntak fra disse. Området er av nasjonal interesse

5.9 Hospitalengen

Hospitalengen ble regulert med rettlinjede gater og kvartalsbebyggelse i 1897. Området består av leiegårdsbebyggelse i historisme og jugendstil i 2-4 etasjer og viser en stilmessig overgangsperiode. Rikdom i detalj og bygningsmessig utsmykning må bevares for at områdets karakter skal bestå. Det skal tas hensyn til volum og fasaderekker

5.10 Kalfaret

Utbyggingen av Kalfaret begynte på slutten av 1700-tallet med landlig villautbygging for borgerskapet. Området ble regulert til villaområde i 1902 og er i dag et homogent, intakt kulturmiljø, med høy arkitektonisk kvalitet og god landskapsmessig tilpassing av bygninger og hager. Sammenhengen mellom hage og bygning må bevares. Arkitektoniske kvaliteter, historiske detaljer og materialbruk er også viktig. Hagene har særlig kulturhistorisk verdi og må bevares.

5.11 Kulturaksen

Dette store byrommet, ofte omtalt som kulturaksen, med bygninger, parker og lange siktlinjer utgjør en hovedakse gjennom byen, og krysser aksen fra Kjøttbasaren til Johanneskirken. Området rommer en rekke viktige, offentlige bygninger. Kunstmuseene, teateret, biblioteket og jernbanestasjonen er alle bygg av betydelig arkitektonisk kvalitet med svært høy kulturminneverdi. Alle bygningene langs byrommet (byromsveggene) har betydning for kulturmiljøet. Parkanleggene har svært høy kulturminneverdi.

Bygninger og parkanlegg utgjør enkeltvis og i helhet et kulturmiljø av svært høy verdi. Byrom og byromsveggene må bevares, og alle tiltak må vurderes opp mot dette. Plasser og parker bør ikke bebygges. Alle bygningene har høy verneverdi og er sårbar for fasadeendringer og tilbygg. Område av nasjonal interesse

5.12 Ladegården

Boligutbygging fra perioden 1870-1940. Området har et typisk Bergens særpreg. Øvre Ladegården har trehusutbygging fra 1870- og 1880-årene i stram kvartalsstruktur tilpasset bratt terreng. Nedre Ladegården har massiv, 4 etasjers leiegårdsutbygging fra 1880- og 90-årene, i tråd med reguleringsplanen fra 1888. Ellers samordnede

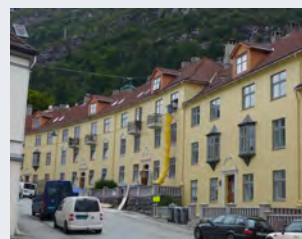
Illustrasjonseksempler

Parti fra sjølinjen, Nordnes

Trehusbebyggelse møter de store kvartalene, fra C. Sundts gate.

Parti fra Sandvikens murgårder.

boligprosjekter fra 1910-40 i form av frittliggende småhus og sammenhengende, lav murgårdsbebyggelse, der hagene er viktige strukturer. Eldre kulturminner finnes som spredte objekter i området. Sentrale element er bebyggelsesstruktur, hager og grøntområder. Disse er sårbare og bør bevares.

5.13 Marken

Tett trehusbebyggelse som vokste frem i uregulert struktur på 16- og 1700-tallet. Marken brant i 1702, og mye av dagens bebyggelse ble reist like etter. I deler av området, Mølløesmauet og Skivebakken, kan det finnes bygninger med kjerne fra før 1702-brannen. Delområdet er et helhetlig kulturmiljø typisk for det historiske Bergen. Området er regulert til spesialområde bevaring, med egne vernebestemmelser. Ekstra varsomhet ved vedlikehold av bygninger og fasader. Området er av nasjonal interesse.

5.14 Middelalderbykjernen

Delområdet henviser til synlige strukturer i bybilde, men omfatter også deler av det som er ferdetsom middelalderbygrunn (H730-Fredet bygrunn i Bergen). Området fra Bergenshus i nord til Domkirken i sør utgjør kjernen i middelalderbyen Bergen. Strandlinjen langs Vågen og gatenett med siktlinjer og eiendomsstruktur har tradisjoner tilbake til middelalderen, da Bryggen var havnekarver og Vågsbunnen var bolig- og håndverkskvarter. Bryggen er innskrevet på UNESCOs verdensarvliste. Flere middelalderbygninger samt verdifull bebyggelse fra 1700-tallet til 1900, er bevart. Noe selvgrodd, urban trehusbebyggelse langs Øvregaten er innlemmet i hensynssonen. Området har svært høy kulturminneverdi og er sentralt for Bergens historiske særpreget. Verdensarvstedet Bryggen er i en særstilling i dette området og medfører forpliktelser for bevaring og formidling av verdensarvverdiene. Middelalderbykjernen som helhet er viktig for forståelsen av utviklingen av Bergen som by og Bergens identitet og særpreget. Gatestrukturen er verneverdig og endringer i gaten må avklares med Byantikvaren. Bygningsmassen er i hovedsak fra 1702 og fremover og er svært sårbar for tiltak. Ekstra varsomhet må utvises ved endringer på fasader eller volum. Området er av nasjonal interesse.

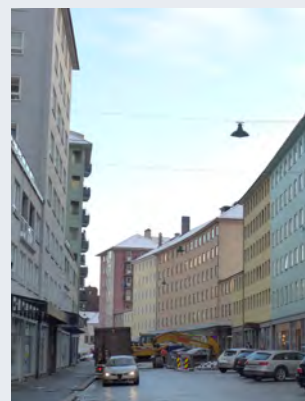
5.15 Møhlenpris

Helhetlig regulert og godt bevart boligområde med leiegårdsbebyggelse for ulike sosiale lag. Kvartalsstrukturen er strøksdannende for området, som har høy kulturmiljøverdi. Området har et spenn av ulike stiler fra 1880 til 1920 som likevel inngår i en arkitektonisk helhet. Forhagene med inngjerding er viktige strukturer. Fasader og detaljer skal bevares. Området har verneverdige interiører, spesielt trapperom, som bør bevares. Området er av nasjonal interesse

5.16 Nygårdshøyden

Leiegårdsbebyggelse i rutenettplanlegging, som i bratte områder dels følger terrenget. Bebyggelsen er hovedsakelig oppført i andre halvdel av 1800-tallet. Husene er i mur, eller er murforblendete trehus, med pussede fasader i historismens ny- stiler samt jugendstil. Området speiler den sosiale lagdelingen av samfunnet, med arbeiderstrøk nederst på Nygård, funksjonærboliger lengre oppe og borgerskapet øverst på høyden. Forhagene med inngjerding er viktige strukturer. Forhager, bygningenes hovedkonstruksjon, bør, fasader, utsmykning og detaljer, skal bevares. Området er av nasjonal interesse.

Illustrasjonseksempler

Stramme fasaderekker i Strandgaten

Karakteristiske bygninger som klatrer opp langs allmenningene.

Skuteviken, unik bebyggelsesstruktur.

5.17 Nygårdsparken

Nygårdsparken åpnet i 1885 og er utformet i engelsk landskapsstil. Den ble opparbeidet i en periode med økt bevissthet rundt viktigheten av gode rekreasjonsområder i byene. Nygårdsparken er et gjennomført og vakkert anlegg med svært høy kulturmiljøverdi og har nasjonal interesse som bypark.

Nygårdsparken må bevares i sin helhet med vegetasjon, landskap, gjerder og gangveier, og pleies som kulturhistorisk parkanlegg. Parken må ikke bygges ned.

5.18 Nyhavn – Jægermyren

Jægermyren hageby er tegnet av arkitekt Leif Grung i perioden 1931-32 i funksjonalistisk stil. Villaene er av svært høy arkitektonisk kvalitet og har høy kulturhistorisk verdi. Nyhavn er et helhetlig bygningsmiljø oppført som hageby fra 1922 og fremover. De frittliggende villaene og småhusbebyggelsen må bevares i sin opprinnelige form og materialitet. Hus og hage må sees i sammenheng, og helhet i området må bevares.

5.19 Reperbanen

Helhetlig kulturmiljø med et komplett reperbaneanlegg, med tjærehus og mesterhus, 5 sjøboder og et lyststed. Hensynssonen er et unikt kulturmiljø av internasjonal verdi. Delområdet er et helhetlig og svært verdifullt kulturmiljø som er sårbart for endringer. Det må utvises særskilt varsomhet ved endringer på fasader eller volum. Konstruksjoner må bevares. Området er av nasjonal interesse

5.20 Rådhuskvartalet

Rådhuskvartalet har vært et administrativt sentrumsiden rådhuset og rådhusplassen ble etablert her i 1560-årene. Området rommer offentlige, historiske bygninger knyttet til byens administrasjon gjennom mer enn 450 år. Bygninger og kulturmiljø har svært høy kulturminneverdi. Flere av byggene i området er fredet. Hele hensynssonen bør behandles med særskilt varsomhet for kulturminneverdiene. Område av nasjonal interesse

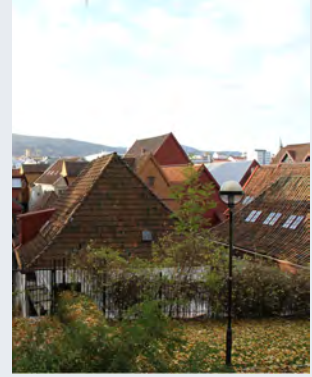
5.21 Sandviken Øvre

Samordnede boligprosjekter fra 1910 til 1940 dominerer, i form av både villaer, frittliggende småhus og sammenhengende murgårdsbebyggelse langs gater. Arkitekturen holder høy kvalitet. Bebyggelsesmønsteret er åpent, tilpasset terreng, eksisterende veinett og bebyggelse. Grøntanlegg og hager er vektlagt. Søndre Allmenning skjærer på tvers gjennom området som en viktig struktur fra 1800-tallets stramme reguleringsidealer. Eldre kulturminner finnes som spredte objekter i området. Kulturmiljøet med arkitektur og bebyggelsesstruktur er viktig å ivareta. Det er viktig å opprettholde sammenheng mellom hus og hage.

5.22 Skuteviken

Tettbygd, uregulert trehusbebyggelse fra 1700- og 1800-tallet. Området ble et sentrum for garver-, slakter-, bødtker- og repslagerbedrifter med tilhørende tettbygget småhusmiljø med sterk tilknytning til sjøen. Det intakte sjøbodmiljøet i Skuteviken er unikt. Bodene er fredet, og kulturmiljøet som helhet har nasjonal interesse. Delområdet er et helhetlig kulturmiljø typisk for det historiske Bergen. Ekstra varsomhet må utvises ved endringer på fasader eller volum. Bebyggelsesstrukturen skal bevares.

Illustrasjonseksempler

Parti fra Lille Øvregate og utover taklandskapet på Bryggen.

Dikkedokken, sjølinje og hoper på Nordnes

Skuteviken.

5.23 Store Lungeårdsvann

Store Lungegårdsvann er et grunnleggende historisk landskapselement for å forstå Bergens historie og byutvikling. I forhistorisk tid, før byen ble grunnlagt, var fjordarmen anløpssted for omfattende bosetninger ved kongsgården Alrekstad. Store Lungegårdsvann strakte seg opprinnelig helt inn til byen ved Vågsbunnen, og fungerte som kommunikasjonslinje med båt fra middelalder til 1900-tallet. På tross av omfattende utfyllinger i det siste århundret, er Store Lungegårdsvann et landskapselement som sikrer lesbarhet av det historiske Bergen. Store Lungegårdsvann bør i store trekk bevares uendret, med bare mindre justeringer for å tilrettelegge og få fram kvalitetene ved vannet. Der båtforeningen Draugen er i dag og ved utløpet til Møllendalselven er fortsatt historisk strandlinje, og må ikke utfylles.

5.24. Trehusbebyggelse fra Nordnes til Sydnes

Området med historisk trehusbebyggelse strekker seg fra Nordnesboder i nord til Sydnes og Vaskerelven i sør. Bebyggelsen har utviklet seg i en «selvgrodd» og uregulert struktur fra 1400-tallet frem til 1900-tallet. Den bevarte trehusbebyggelsen synliggjør utbredelse, struktur og sammenheng i Bergens urbane bebyggelse frem til 1900-tallet. Området er et unikt bygningsmiljø og viser Bergens lokale byggeskikk. Delområdet er et helhetlig kulturmiljø typisk for det historiske Bergen. Ekstra varsomhet må utvises ved endringer på fasader eller volum. Bebyggelsesstrukturen skal bevares. Området er av nasjonal interesse.

5.25. Universitetsområdet

Området er omfattet av Landsverneplanen for Kunnskapsdepartementet. UiB ble opprettet i 1946 og båndla mye areal på Nygårdshøyden, noe som fikk stor påvirkning på området. Området rommer en rekke verneverdige bygninger og byrom fra 1780 og frem til i dag. Deler av bygningsmassen er oppført for universitetet, men hovedsakelig er det eldre bygninger som er blitt tatt i bruk av UiB. To delområder. Området har monumentale bygninger med tilhørende åpne områder som plasser eller hageanlegg. Dette skal bevares. Området er av nasjonal interesse.

5.26. Wesselengen

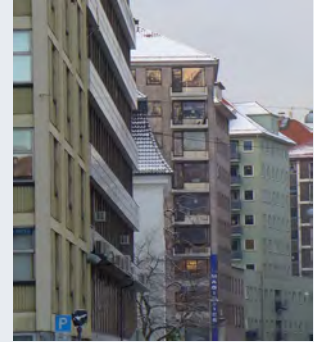
Trehusbebyggelse i kvartalsstruktur med boliger mot vest og bakbygninger mot øst. Området ble bygget ut i 1870-årene og er et av de tidligste eksemplene på sosial boligbygging i Norge. 1800-tallets planidealer med en strengt regulert rutenettplan, i kombinasjon med tradisjonell bergensk trehustypologi, skaper et interessant og unikt boligområde med helt særegne kvaliteter. Bebyggelse med bakbygninger og åpne arealer må bevares.

Kulturmiljø som helhet og materialbruk må vurderes særskilt. Område av nasjonal interesse.

5.27. Øvregaten – Steinkjelleren

I området finnes noe av byens eldste, urbane trehusbebyggelse. Bebyggelsesmønsteret har utviklet seg fra middelalder og frem til andre halvdel av 1800-tallet. Området har et rikt og variert bygningsmiljø hvor Bergens lokale byggeskikk kan oppleves i hus, detaljer og sammenheng. Gater, smau og eiendomsstruktur med tett småhusbebyggelse har svært høy miljøverdi. Den tidlige trehusbebyggelsen representerer en unik urban struktur både nasjonalt og internasjonalt, og må bevares i sin helhet. Bygningenes hovedkonstruksjon må bevares. Ekstra varsomhet må utvises ved endringer på fasader eller volum. Området er av nasjonal interesse.

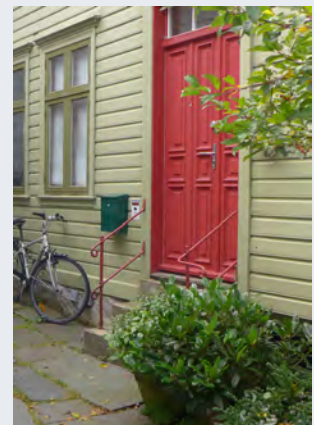
Illustrasjonseksempler

Kvartalsstruktur fra etter 1944. Strandgaten.

Karakteristisk trehusbebyggelse i fallende terreng. Sandviken.

Fargerikt og fint bevarte bygningsdetaljer i smitt og smau.

6. Ytre Arna

§ 35.5: Kulturmiljø og historisk bebyggelse skal sikres og ivaretas. De karakteristiske trekkene ved bebyggelse, bebyggelsesstruktur og kulturlandskap definerer områder og gir det særpreget. Det skal derfor tas spesielle hensyn til dette ved søknad om tiltak og endret arealbruk.

6. Ytre Arna

Tidlig industristed (1846) betinget av vannkraft.

Et godt bevart eksempel på et klassesdelt samfunn uttrykt i arkitektur og bebyggelse. Karakterisert av tett bebyggelse av høy arkitektonisk kvalitet, skifertak, tverrgående gangforbindelser, elvejuvet, samt tekniske kulturminner i forbindelse med tekstilindustrien..

- Det er viktig å opprettholde og videreføre området sin identitet og særpreget som historisk senter og industristed.
- Tiltak innenfor området må ivareta arkitektur, bebyggelsesstruktur og overordnet sammenheng i kulturmiljøet.
- Sentrale element her er tverrgående gangforbindelser, skifertak og arkitektonisk kvalitet.
- I plan- og byggesaker som berører kulturminner eller kulturmiljøer skal Byantikvaren gi en vurdering av tiltakets konsekvens med hensyn til kulturminneverdi.

Utfyllende informasjon:

[Byantikvaren, skriftserienr.: 2014-6: Kulturminnegrunnlag Ytre Arna.](#)

Se også våre hjemmesider for lenker til andre kildesøk:

www.bergen.kommune.no/omkommunen/avdelinger/byantikvaren

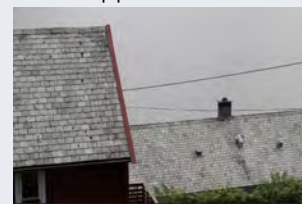
Illustrasjonseksempler

Eksempel på arbeiderboliger med høy arkitektonisk kvalitet.

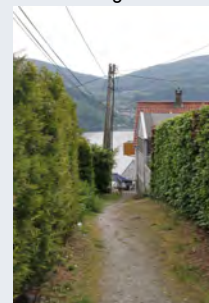
Del av tidligere fabrikkannlegg med restaurert pipe.

Eksempel på verneverdig skifertak.

Direktørbolig

Gangforbindelser

7 Danmarks plass - Kronstad

§ 35.5: Kulturmiljø og historisk bebyggelse skal sikres og ivaretas. De karakteristiske trekkene ved bebyggelse, bebyggelsesstruktur og kulturlandskap definerer områder og gir det særpreg. Det skal derfor tas spesielle hensyn til dette ved søknad om tiltak og endret arealbruk.

7 Danmarks plass - Kronstad

Området karakteriseres av å ha vært del av den tidlige utbyggingen utenfor bykjernen, med hovedtyngde fra 1920- og 1930-tallet. Området viser utvikling fra bynært jordbruksland til urban utbygging i forbindelse med kommunesammenslåing i 1915. Området består av helhetlig utbygde delområder som hver for seg fremstår som enhetlige med tydelig struktur. Bygningstilbyggene er en blanding av sosial boligbygging, hageby og villa. Arkitektur og typologi innenfor sonen er typisk for mellomkrigstiden, planlagt etter tydelige reguleringsidealer for sin tid.

Danmarks plass er et helhetlig, urbant plangrep i typisk funksjonalistisk stil (arkitekt Ole Landmark), og er av nasjonal interesse som byområde. (NB! Registeret)

- Arkitektur, bebyggelsesstruktur og overordnet sammenheng i kulturmiljøet skal bevares.
- Eventuelle nye tiltak innenfor sonen skal opprettholde områdets gate- og byromstruktur, bebyggelsesstruktur samt forholde seg til volum og høyder på eksisterende bebyggelse. God terrengtilpasning er viktig.
- I plan- og byggesaker som berører kulturminner eller kulturmiljøer skal Byantikvaren gi en vurdering av tiltakets konsekvens med hensyn til kulturminneverdi.

Utfyllende informasjon:

Riksantikvaren, NBI-register. Nasjonale interesser i By. Danmarks plass (<http://nb.ra.no/nb/>).

Byantikvaren, skriftserienr.: 1993: [Landås bydel, Verneverdige bygninger og bygningsmiljøer](#)

Se også våre hjemmesider for lenker til andre kildesøk:

www.bergen.kommune.no/omkommunen/avdelinger/byantikvaren

Illustrasjonseksempler

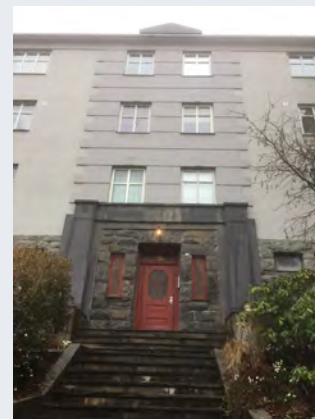
Danmarks plass er et helhetlig plangrep i funksjonalistisk stil

Eksempel på en bygningsstruktur som preges av en blanding av hageby og villabebyggelse, med god terrengtilpasning.

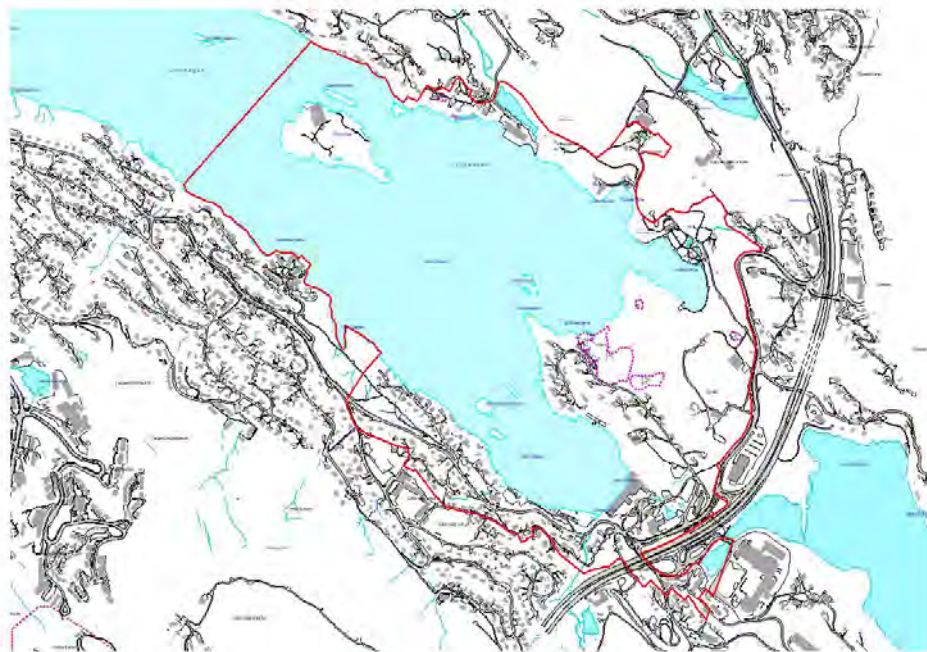

Området preges av bygninger med kvalitetsmessig god materialbruk.

Parti fra Ibsens gate

8 Eidsvåg

§ 35.5: Kulturmiljø og historisk bebyggelse skal sikres og ivaretas. De karakteristiske trekkene ved bebyggelse, bebyggelsesstruktur og kulturlandskap definerer områder og gir det særpreg. Det skal derfor tas spesielle hensyn til dette ved søknad om tiltak og endret arealbruk.

8 Eidsvåg

Området har vært en storgård med mølledrift, som utviklet seg til et helhetlig industrisamfunn på 1800-tallet. Industribygg og arbeiderboliger med tilhørende strukturer er bevart fra ulike epoker. Eidsvåg har et landskap med stor tidsdybde, vist med forhistoriske funn på Vollane, husmannsplasser og Ervik hovedgård. Hagebybebyggelse med høy arkitektonisk kvalitet.

- Tiltak innenfor området må ivareta arkitektur, tekniske kulturminner og overordnede sammenhenger i kulturmiljøet.
- I plan- og byggesaker som berører kulturminner eller kulturmiljøer skal Byantikvaren gi en vurdering av tiltakets konsekvens med hensyn til kulturminneverdi.

Utfyllende informasjon:

Byantikvaren, skriftserienr.: 2016-2: [Kulturminnegrunnlag Eidsvågveien](#).

Byantikvarens Kulturhistoriske rapport fra registrering av automatisk fredete kulturminner

Se også våre hjemmesider for lenker til andre kildesøk:

www.bergen.kommune.no/omkommunen/avdelinger/byantikvaren

Illustrasjonseksempler

Eidsvåg preges av å ha vært et helhetlig industrisamfunn.

Eksempel på en bygningsstruktur som preges av en blanding av hageby og villabebyggelse, med god terrengtilpasning.

Hagebybebyggelse med høy arkitektonisk kvalitet.

Et område med stor tidsdybde.

9 Eikeviken

§ 35.5: Kulturmiljø og historisk bebyggelse skal sikres og ivaretas. De karakteristiske trekkene ved bebyggelse, bebyggelsesstruktur og kulturlandskap definerer områder og gir det særpreg. Det skal derfor tas spesielle hensyn til dette ved søknad om tiltak og endret arealbruk.

9 Eikeviken

Eikeviken er et enhetlig villaområde fra 1930 til 1960-tallet med høy arkitektonisk verdi. Bebyggelsen er særlig tilpasset landskap og terreng, og karakteriseres av høye arkitektoniske kvaliteter og gode materialvalg. Bergensskolen er representert med bl.a. Landmark, Bjerknes og Lahn Johannesen.

- Eksisterende bygninger, med fasader, bygningsdetaljer, materialitet, farger, volum og hage må bevares
- Eventuelle nye tiltak skal utformes i samspill med de bygde omgivelsenes karakter, og med god terrengtilpasning. Etablert materialbruk skal videreføres.
- I plan- og byggesaker som berører kulturminner eller kulturmiljøer skal Byantikvaren gi en vurdering av tiltakets konsekvens med hensyn til kulturminneverdi.

Utfyllende informasjon:

Byantikvaren, skriftserienr.: 2006: Kulturminnedokumentasjon for området Øvre Eikeviken, Eikeviken, Biskopshavn.

Se også våre hjemmesider for lenker til andre kildesøk:

www.bergen.kommune.no/omkommunen/avdelinger/byantikvaren

Illustrasjonseksempler

Villa i Eikeviken, kneiser over og i terrenget.

Eksempel på villa med gjennomgående høy arkitektonisk kvalitet fra sin tidsperiode

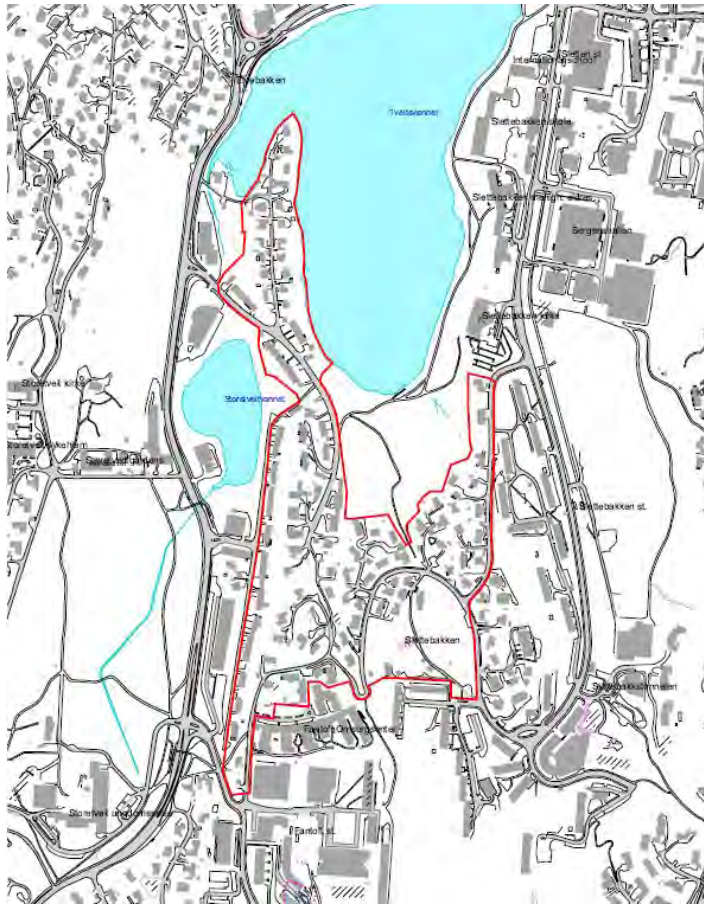
Gjennomgående høy kvalitet i arkitektur og terrengtilpasning preger alle utbyggingsfasene.

Området preges av eneboliger med høye arkitektoniske kvaliteter.

10 Fantoftåsen

§ 35.5: Kulturmiljø og historisk bebyggelse skal sikres og ivretas. De karakteristiske trekkene ved bebyggelse, bebyggelsesstruktur og kulturlandskap definerer områder og gir det særpreg. Det skal derfor tas spesielle hensyn til dette ved søknad om tiltak og endret arealbruk.

10 Fantoftåsen

Området er preget av enhetlig terrengtilpasset bebyggelsesstruktur lineært langs veier som rekkehus langs Storetveitvatnet, og som eneboliger mot Slettebakken og på neset i Tveitevannet. Området kjennetegnes av bygninger med arkitektur av høy kvalitet, og god materialbruk.

- Eksisterende bygninger, med fasader, historiske bygningsdetaljer, materialbruk, farger, volum og hage må bevares.
- Eksisterende bygningsvolumer, struktur og skala må legges til grunn ved eventuelle nye tiltak innenfor sonen. Materialbruk i området skal videreføres.
- I plan- og byggesaker som berører kulturminner eller kulturmiljøer skal Byantikvaren gi en vurdering av tiltakets konsekvens med hensyn til kulturminneverdi.

Utfyllende informasjon:

Byantikvaren, skriftserienr.: 1993: Landås bydel, Verneverdige bygninger og bygningsmiljøer.

Se også våre hjemmesider for lenker til andre kildesøk:

www.bergen.kommune.no/omkommunen/avdelinger/byantikvaren

Illustrasjonseksempler

Området preges av kulturhistoriske perler med særpreg.

Eksempel på bygningsvolum med god terrengtilpassning.

Eksempel på bygningsstruktur med arkitektur av høy kvalitet

Historiske bygningsdetaljer må bevares.

11 Hop

Illustrasjonseksempler

Karakteristisk fasadeuttrykk for datidens fabrikkbygninger.

Helhetlig industrisamfunn utviklet med utgangspunkt i Hopsfossen.

Karakteristisk arbeiderbolig på Hopsfossen.

Den småskalerte boligbebyggelsen er viktig for forståelsen av helheten av industrisamfunnet.

§ 35.5: Kulturmiljø og historisk bebyggelse skal sikres og ivaretas. De karakteristiske trekkene ved bebyggelse, bebyggelsesstruktur og kulturlandskap definerer områder og gir det særpreg. Det skal derfor tas spesielle hensyn til dette ved søknad om tiltak og endret arealbruk.

11 Hop

Industrialiseringen rundt Hopsfossen tok til fra slutten av 1800-tallet. Området er et helhetlig teknisk-industrielt kulturminne med fabrikkbygninger, skole, arbeiderboliger, villabebyggelse m.m. Området kjennetegnes av å ha bred variasjon i bygningstyper, med små- og mellomstore bolighus og store ruvende fabrikkbygninger. Spennet i skala, uttrykk og funksjoner er et særpreg for området.

- Her er det viktig å opprettholde og videreføre områdets identitet og særpreg som industristed. Fasader, struktur og skala må ivaretas ved tiltak innenfor sonen.
- I plan- og byggesaker som berører kulturminner eller kulturmiljøer skal Byantikvaren gi en vurdering av tiltakets konsekvens med hensyn til kulturminneverdi.

Utfyllende informasjon:

Byantikvaren, skriftserienr.: 1998: [Kulturminnegrunnlag for kommunedelplan Ny- Paradis, Hop, Nesttun og Nesttun vest](#)

Se også våre hjemmesider for lenker til andre kildesøk:

www.bergen.kommune.no/omkommunen/avdelinger/byantikvaren

12 Kråkenes

§ 35.5: Kulturmiljø og historisk bebyggelse skal sikres og ivaretas. De karakteristiske trekkene ved bebyggelse, bebyggelsesstruktur og kulturlandskap definerer områder og gir det særpreg. Det skal derfor tas spesielle hensyn til dette ved søknad om tiltak og endret arealbruk.

12 Kråkenes

Enhetlig boligområde som viser arkitekt Frederik Konow Lunds arkitektur i sammenheng og utvikling. Bebyggelsen har høy arkitektonisk verdi og viser samspill mellom bygningers form, materialbruk og landskap. Området er av nasjonal interesse.

- Eksisterende bygninger, med fasader, materialbruk, farger, volum og hage må bevares.
- Nye tiltak skal utformes med god terrengtilpasning i samspill med de bygde og naturgitte omgivelers karakter. Materialbruk i området skal videreføres.
- I plan- og byggesaker som berører kulturminner eller kulturmiljøer skal Byantikvaren gi en vurdering av tiltakets konsekvens med hensyn til kulturminneverdi.

Utfyllende informasjon:

Riksantikvaren, NBI-register. Nasjonale interesser i By. Konow Lund-villaene (<http://nb.ra.no/nb/>)

Byantikvaren, skriftserienr.: 2012: Kulturminnegrunnlag for Kråkenes

Se også våre hjemmesider for lenker til andre kildesøk:

www.bergen.kommune.no/omkommunen/avdelinger/byantikvaren

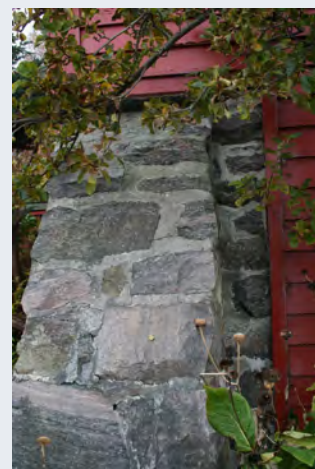
Illustrasjonseksempler

Området preges av arkitektoniske perler med særpreg.

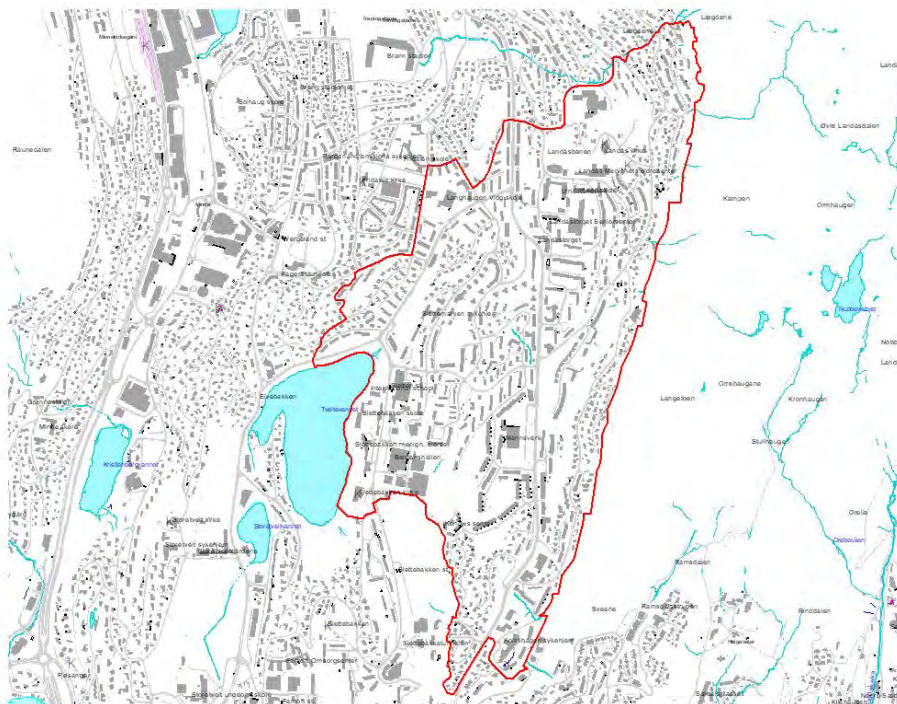

Eksempel på eneboligarkitektur av høy kvalitet.

Detalj- og materialbruk med høy kvalitet

13 Landås

§ 35.5: Kulturmiljø og historisk bebyggelse skal sikres og ivaretas. De karakteristiske trekkene ved bebyggelse, bebyggelsesstruktur og kulturlandskap definerer områder og gir det særpreg. Det skal derfor tas spesielle hensyn til dette ved søknad om tiltak og endret arealbruk.

13 Landås

Området er resultat av en omfattende og helhetlig planlegging av nye boligområder. Reguleringsplan for sydlig del er fra 1949, Slettebakksplanen. Denne ble utarbeidet av arkitektene Kristian Korff og Kåre Frølich. Områdene ble bygget ut i hovedsak i 1960-årene. Overordnet mål var å ta vare på landskapets karakter og avsette rikelig med friluftsområder. Åpen bebyggelse vektlagt med minst mulig privatiserte arealer, men med bearbejdede kantsoner, ulik grad av halvprivate/offentlige soner. Vektlegging av gode fellesareal og stort innslag av grøntareal. Variert bygningstypologi definerer delområdene. Inspirert av den amerikanske nabolagstradisjonen at en skulle være selvforsynt med servicetilbud.

- Tiltak innenfor området må ivareta arkitektur, landskapskarakter, den åpne bebyggelsesstrukturen med fellesarealer, grøntstrukturer og friluftsområder.
- Nye tiltak må forholde seg til volum og høyder på eksisterende bebyggelse.
- I plan- og byggesaker som berører kulturminner eller kulturmiljøer skal Byantikvaren gi en vurdering av tiltakets konsekvens med hensyn til kulturminneverdi.

Utfyllende informasjon:

Byantikvaren, skriftserien.: 1993: [Landås bydel. Verneverdige bygninger og bygningsmiljøer](#)

Se også våre hjemmesider for lenker til andre kildesøk:

www.bergen.kommune.no/omkommunen/avdelinger/byantikvaren

Illustrasjonseksempler

Fageråsen, med frittliggende eneboliger der landskapsryggen bak er synlig.

Variert bygningstypologi, med god terrengtilpassning.

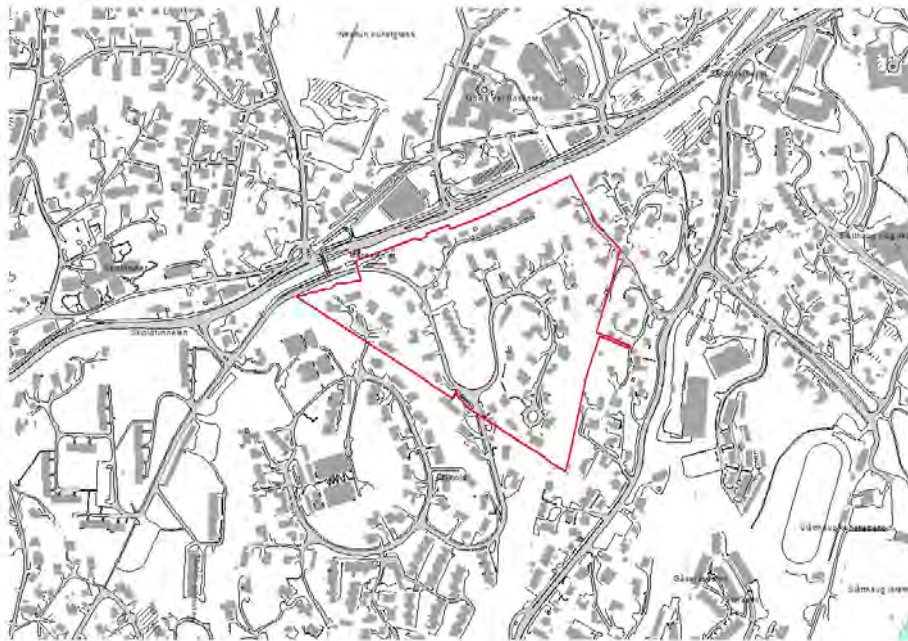
Bebyggelsesstruktur med grøntstrukturer og fellesarealer tilpasset landskapet.

Parti fra de Gamles by. Særpregt arkitektur med god terrengtilpassning.

14 Lille Skjolddal

§ 35.5: Kulturmiljø og historisk bebyggelse skal sikres og ivaretas. De karakteristiske trekkene ved bebyggelse, bebyggelsesstruktur og kulturlandskap definerer områder og gir det særpreget. Det skal derfor tas spesielle hensyn til dette ved søknad om tiltak og endret arealbruk.

14 Lille Skjolddal

Åpen, villamessig bebyggelse og rekkehus, planlagt og bygget med utgangspunkt i reguleringen fra 1956, utarbeidet av Alvsaker & Vaardal Lunde. Bygningene er tegnet av arkitektene Alvsaker & Vaardal Lunde og Myklebust & Simonæs, dels som typehus, dels som enkeltprosjekt.

- Hovedtrekk i opprinnelig arkitektur må bevares.
- I plan- og byggesaker som berører kulturminner eller kulturmiljøer skal Byantikvaren gi en vurdering av tiltakets konsekvens med hensyn til kulturminneverdi.

Utfyllende informasjon:

Byantikvaren, skriftserienr.: 2007: [Kulturminnegrunnlag Bybane Nesttun-Rådal](#)

Se også våre hjemmesider for lenker til andre kildesøk:

www.bergen.kommune.no/omkommunen/avdelinger/byantikvaren

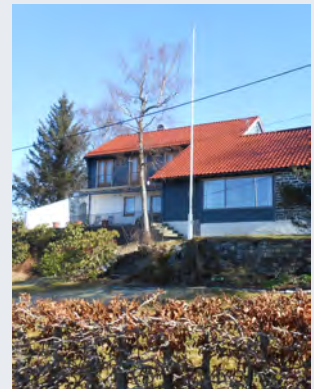
Illustrasjonseksempler

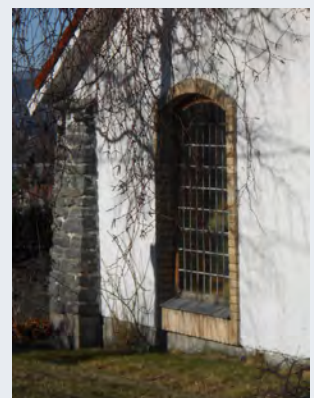
Karakteristisk rekkehusbebyggelse. Bygningsvolumene sakses og trappes ned langs terrenget.

Taklandskapet i Lille Skjolddal.

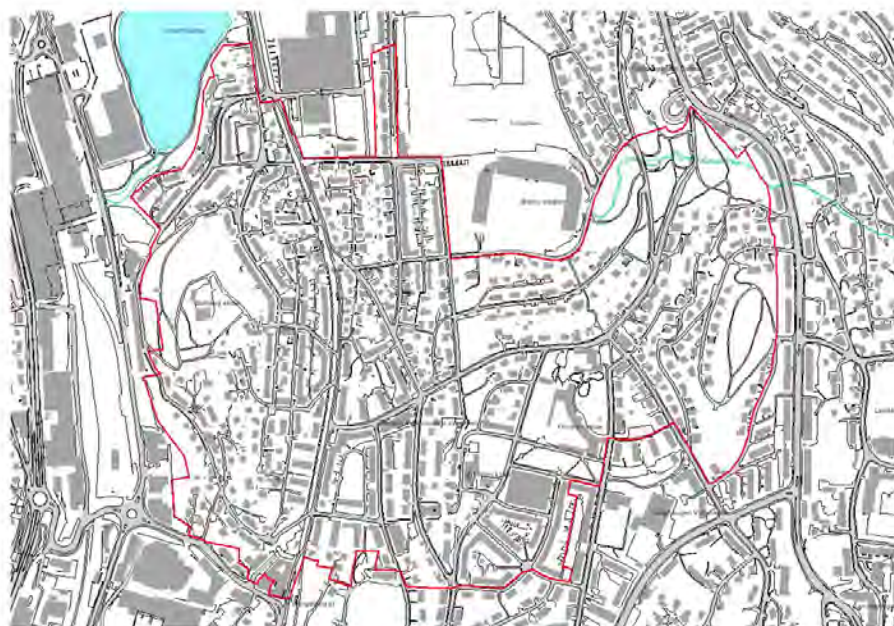
Arkitekttegnet enebolig med høy arkitektonisk kvalitet.

Særpreget arkitektur med gode materialvalg

15 Minde - Nymark

§ 35.5: Kulturmiljø og historisk bebyggelse skal sikres og ivaretas. De karakteristiske trekkene ved bebyggelse, bebyggelsesstruktur og kulturlandskap definerer områder og gir det særpreget. Det skal derfor tas spesielle hensyn til dette ved søknad om tiltak og endret arealbruk.

15 Minde - Nymark

Området karakteriseres av rekkehus, tomannsboliger og villaer, flere er tegnet av arkitekt Leif Grung. Reguleringsmessig svært interessant område som viser rådende planidealer fra første halvdel av 1900-tallet. Områdene ved Nymark og Finnbergåsen består av særegne boligområder fra 1920-tallet hvor ideene om hagebyen og selvbyggeriet står sentralt. Boligprosjekter som Johan Sverdrups vei, Nansens vei, St. Olavs vei, Falsens vei, Innaldsveien, og Finnbergåsen representerer flere ulike typer hagebybebyggelse. Her inngår både en- og tomannsboliger i rekke, og større helhetlige boliganlegg.

Både forhagene og de større bakhagene utgjør en viktig del av denne bebyggelsesstrukturen.

- Området karakteriseres av høy arkitektonisk kvalitet og gode materialvalg, eventuelle nye tiltak skal utformes i samspill med de bygde omgivelsenes karakter, og med god terrengtilpasning.
- Eventuelle nye tiltak skal opprettholde området gate- og byromstruktur, bebyggelsesstruktur samt forholde seg til volum og høyder på eksisterende bebyggelse
- I plan- og byggesaker som berører kulturminner eller kulturmiljøer skal Byantikvaren gi en vurdering av tiltakets konsekvens med hensyn til kulturminneverdi.

Utfyllende informasjon:

Byantikvaren, skriftserie 1993: [Landås bydel, Verneverdige bygninger og bygningsmiljøer](https://www.bergen.kommune.no/omkommunen/avdelinger/byantikvaren/9791)
<https://www.bergen.kommune.no/omkommunen/avdelinger/byantikvaren/9791>

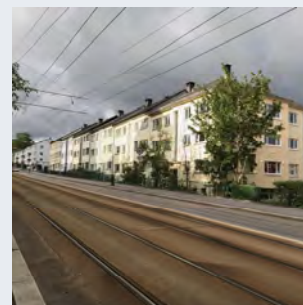
Se også våre hjemmesider for lenker til andre kildesøk:

www.bergen.kommun.no/omkommunen/avdelinger/byantikvaren

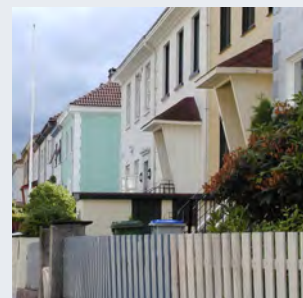
Illustrasjonseksempler

Karakteristisk taklandskap fra selvbyggerbyen på Nymark

Sammenhengende bygningsstruktur som trapper seg gradvis nordover. Små sprang i takflater og ulike fasadefarger gir variasjon.

Hagebybebyggelse med høy arkitektonisk kvalitet. Forhagene utgjør en verneverdig struktur.

Opprinnelige bygningsdetaljer må bevares, og materialbruken videreføres.

16 Paradis - Brennhaugen

§ 35.5: Kulturmiljø og historisk bebyggelse skal sikres og ivretas. De karakteristiske trekkene ved bebyggelse, bebyggelsesstruktur og kulturlandskap definerer områder og gir det særpreg. Det skal derfor tas spesielle hensyn til dette ved søknad om tiltak og endret arealbruk.

16 Paradis - Brennhaugen

Paradis som boligområde, grodde frem i forlengelsen av gamle og nye samferdselsårer, som Vossabanen. Plasseringen langs Nordåsvannets bredd, nærheten til byen og de naturskjønne omgivelsene, førte til at det ble et populært sted for velholdne bergensere å bygge sine boliger på begynnelsen av 1900-tallet, da jordeiendommene ble skilt ut. Gjennomgående høy arkitektonisk kvalitet preger alle utbyggingsfasene. Homogen bebyggelsesstruktur med finere villaarkitektur i hage, og godt tilpasset et kupert terreng. Bergenskolen som arkitektonisk retning er godt representert.

- Tiltak innenfor området må ivareta de høye arkitektoniske verdiene i bestående bebyggelse, samt videreføre de stedege farge- og materialkvalitetene i området.
- Nye tiltak må forholde seg til volum og høyder på eksisterende bebyggelse og terreng.
- I plan- og byggesaker som berører kulturminner eller kulturmiljøer skal Byantikvaren gi en vurdering av tiltakets konsekvens med hensyn til kulturminneverdi.

Utfyllende informasjon:

Byantikvaren, skriftserienr.: 1998: [Kulturminnegrunnlag for kommunedelplan Ny-Paradis, Hop, Nesttun og Nesttun vest.](#)

Byantikvaren, skriftserienr.: 2014-11: Kulturminnegrunnlag Storetveitvegen fra Brennhaugen til Wergeland. Byantikvaren, skriftserienr.: 2008: Kulturminnegrunnlag for Paradis senterområde (s15).

Illustrasjonseksempler

Eksempel på villa med gjennomgående høy arkitektonisk kvalitet fra sin tidsperiode

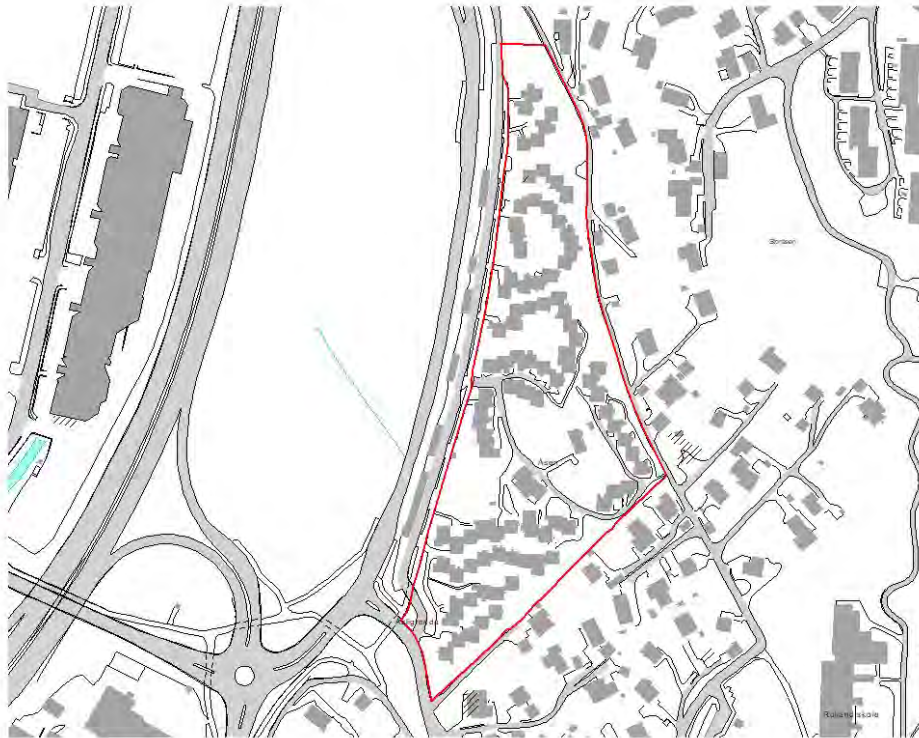

Gjennomgående høy kvalitet preger alle utbyggingsfasene, her en funksjonalistisk villa med god terrengtilpasning.

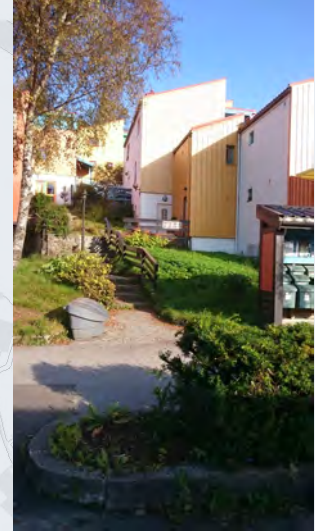

Området preges av bygninger med høye arkitektoniske kvaliteter.

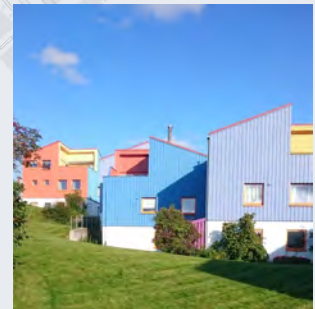
17 Selegrend

Illustrasjonseksempler

Bebyggelsen er organisert som en moderne grend.

Helhetlig fargesatt bebyggelse.

Fellesarealer, smitt og smau

§ 35.5: Kulturmiljø og historisk bebyggelse skal sikres og ivaretas. De karakteristiske trekkene ved bebyggelse, bebyggelsesstruktur og kulturlandskap definerer områder og gir det særpreget. Det skal derfor tas spesielle hensyn til dette ved søknad om tiltak og endret arealbruk.

17 Selegrend

Sammenhengende, karakteristisk rekkehusbebyggelse fra 1970-tallet, lav og tett gruppert som en moderne grend rundt smau, trapper og grønne fellesarealer. Pilotprosjekt for sosial boligbygging med stor medvirkning fra beboere. Helhetlig fargesatt bebyggelse.

- Helhet og opprinnelig arkitektur bør bevares. Farge- og materialbruk i området bør videreføres.
- I plan- og byggesaker som berører kulturminner eller kulturmiljøer skal Byantikvaren gi en vurdering av tiltakets konsekvens med hensyn til kulturminneverdi.

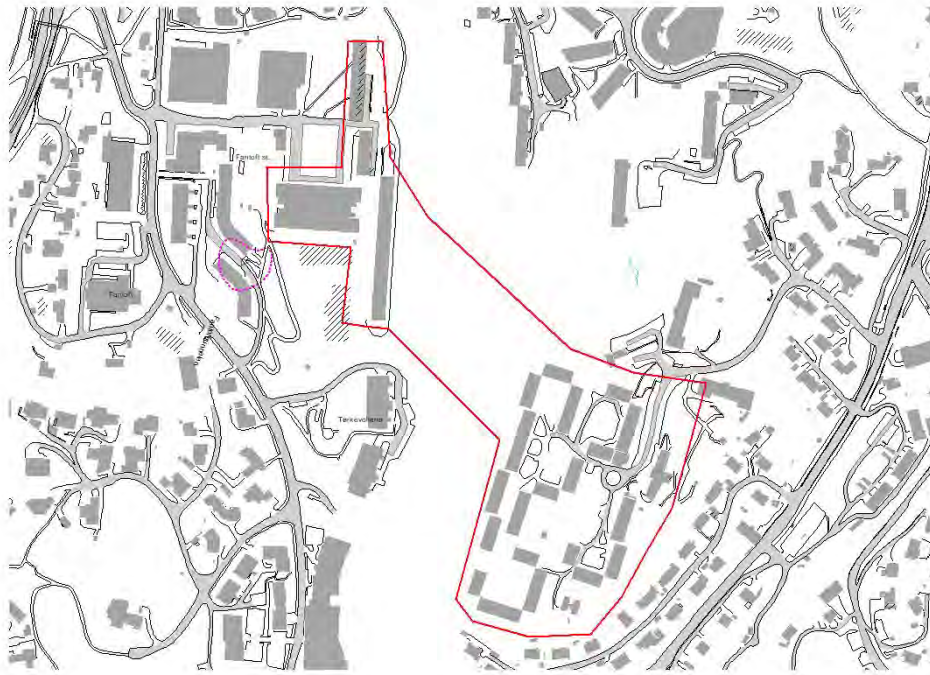
Utfyllende informasjon:

Se også våre hjemmesider for lenker til andre kildesøk:

www.bergen.kommune.no/omkommunen/avdelinger/byantikvaren

18 SIB - Fantoft og Natland studentbyer

§ 35.5: Kulturmiljø og historisk bebyggelse skal sikres og ivaretas. De karakteristiske trekkene ved bebyggelse, bebyggelsesstruktur og kulturlandskap definerer områder og gir det særpreget. Det skal derfor tas spesielle hensyn til dette ved søknad om tiltak og endret arealbruk.

18 SIB - Fantoft og Natland studentbyer

Utleieboliger for Studentsamskipnaden, oppført mellom 1968-1972. Fantoft studentby består av tre lavblokker og en høyblokk i et modernistiske formspråk. Natland studentby består av 20 rekkehus for studenter med familie, anlagt rundt et tun/allmenning. Skandinavisk etterkrigsmodernisme. Arkitektene Djurhuus og Fersum har tegnet begge anleggene

- Området karakteriseres av høy arkitektonisk kvalitet og karakteristisk materialbruk for sin tid. Nye tiltak skal utformes i samspill med de bygde omgivelsenes karakter og med god terrengtilpasning.
- I plan- og byggesaker som berører kulturminner eller kulturmiljøer skal Byantikvaren gi en vurdering av tiltakets konsekvens med hensyn til kulturminneverdi.

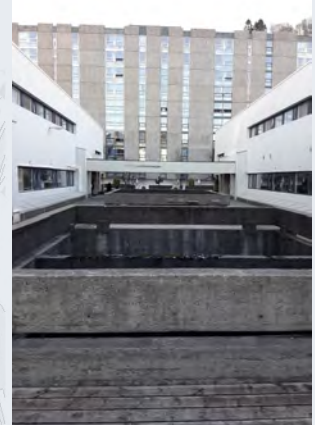
Utfyllende informasjon:

Byantikvaren, skriftserien.: 1993: Landås bydel, Verneverdige bygninger og bygningsmiljøer.

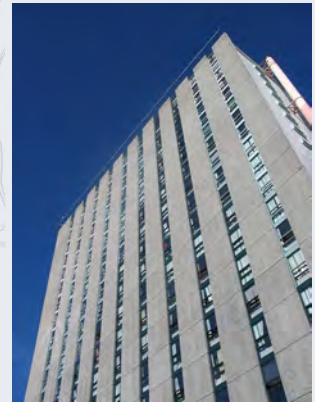
Se også våre hjemmesider for lenker til andre kildesøk:

www.bergen.kommune.no/omkommunen/avdelinger/byantikvaren

Illustrasjonseksempler

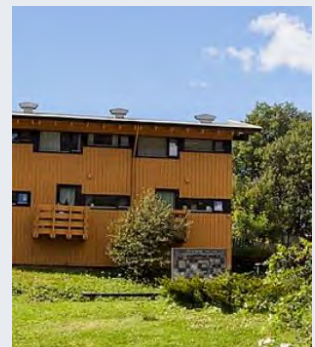
Parti fra Fantoft studentby

Høyblokkens modernistiske stramme formspråk

Natland studentboliger, familieboliger orientert som tunstrukturer.

19 Solheim

§ 35.5: Kulturmiljø og historisk bebyggelse skal sikres og ivaretas. De karakteristiske trekkene ved bebyggelse, bebyggelsesstruktur og kulturlandskap definerer områder og gir det særpreg. Det skal derfor tas spesielle hensyn til dette ved søknad om tiltak og endret arealbruk.

19 Solheim

Solheim karakteriseres av boligbygging fra perioden 1915-1950, og en bebyggelsesstruktur delvis preget av hagebyidealer og tidlig funksjonalisme i noen områder. Mye sosial boligbygging og kommunale boliger, i stor grad i form av flermannsboliger. Hovedsakelig arbeiderboliger og funksjonærboliger, men også med mange innslag av eneboligbebyggelse. Mye av bebyggelsen er i stor grad autentisk fra byggeår, mye fin detalj- og materialbruk som bør bevares. Bebyggelsesstrukturen er preget av å ligge i fallende terreng, langs smale veier som strekker seg langsetter Løvtakkssiden. Det er et fint samspill mellom terreng, hus og hager.

- Tiltak må ivareta de kulturhistoriske verdiene i bestående bebyggelse, slik som de stedegne detalj- og materialkvalitetene i området.
- Nye tiltak skal opprettholde området gate- og byromstruktur, dets bebyggelsesstruktur samt forholde seg til fasader, detaljer, volum og høyder på eksisterende bebyggelse. Grøntstruktur må ivaretas
- I plan- og byggesaker som berører kulturminner eller kulturmiljøer skal Byantikvaren gi en vurdering av tiltakets konsekvens med hensyn til kulturminneverdi.

Utfyllende informasjon:

Byantikvaren, skriftserier 2003: [Kulturminnegrunnlag for kommunedelplan Puddefjorden](#)

Se også våre hjemmesider for lenker til andre kildesøk:

www.bergen.kommune.no/omkommunen/avdelinger/byantikvaren

Illustrasjonseksempler

Arbeiderboliger med fine opprinnelige bygningsdetaljer

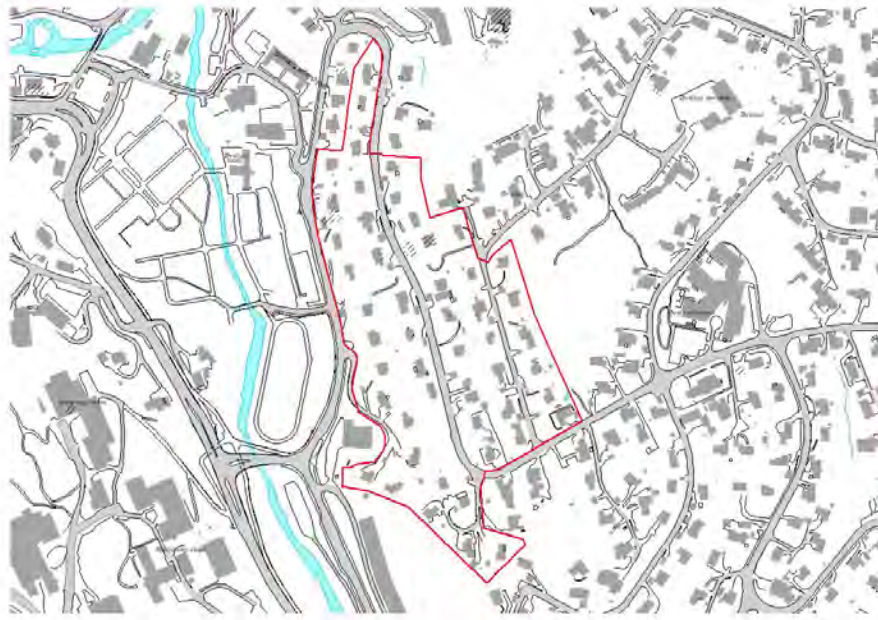
Gjennomgående høy kvalitet preger den historiske detalj- og materialbruken.

Fint samspill mellom gateløp, terreng, hus og hage.

20 Solåsen

§ 35.5: Kulturmiljø og historisk bebyggelse skal sikres og ivaretas. De karakteristiske trekkene ved bebyggelse, bebyggelsesstruktur og kulturlandskap definerer områder og gir det særpreg. Det skal derfor tas spesielle hensyn til dette ved søknad om tiltak og endret arealbruk.

20 Solåsen

Enhetlig og karakteristisk småhusutbygging fra 1947. Etter 2. verdenskrig var bolignøden stor og tilgangen på materialer knappe. Bebyggelsen består av tre hovedtyper hus oppført av monteringsferdige lemmer i én-to etasjer. De holder Husbank-standard, med strenge krav til areal, material og ensretting. Bebyggelsen er en tydelig representant for nyreisningsarkitekturen etter krigen.

- Helhet i bebyggelse og opprinnelig arkitektur bør bevares, så som i volumsammensetning, mønretning og materialbruk. God terrengtilpasning er viktig.
- I plan- og byggesaker som berører kulturminner eller kulturmiljøer skal Byantikvaren gi en vurdering av tiltakets konsekvens med hensyn til kulturminneverdi.

Utfyllende informasjon:

Se også våre hjemmesider for lenker til andre kildesøk:

www.bergen.kommune.no/omkommunen/avdelinger/byantikvaren

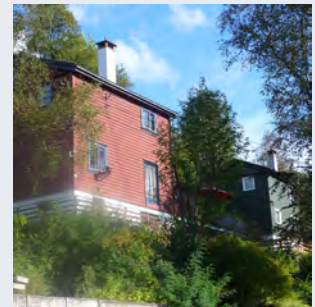
Illustrasjonseksempler

Solåsen. Enhetlig og karakteristisk småhusutbygging.

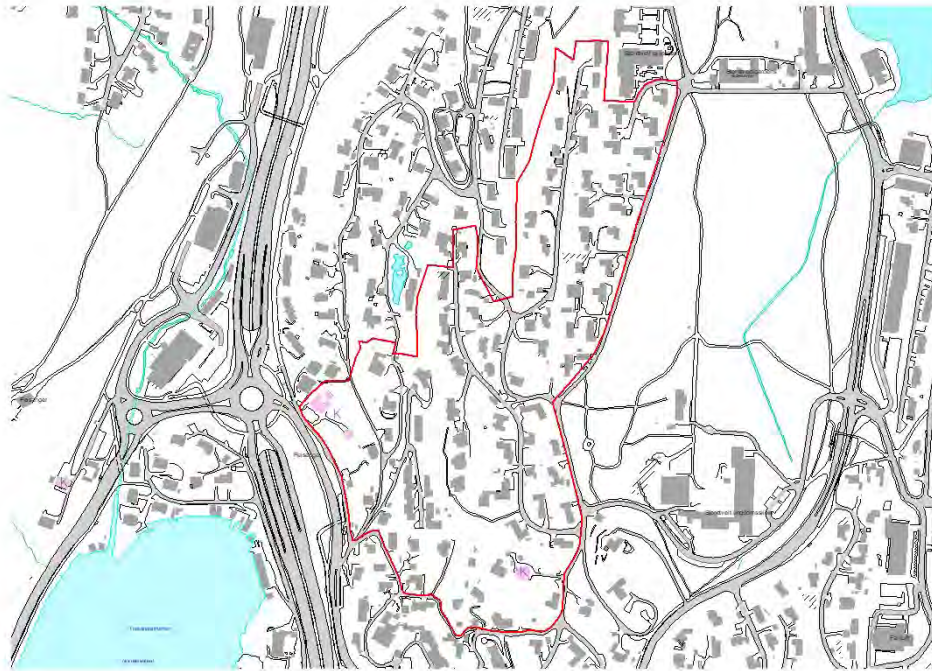

Småhusbebyggelse i fallende terreng. Fargebruken er livlig og variert.

Bebyggelsen består av tre hovedtyper. Arkitekturen er knapp og enhetlig.

21 Storetveit

Illustrasjonseksempler

Byggelsen karakteriseres av høye arkitektoniske kvaliteter.

1960- og 70 talls bygninger plassert lavt i terrenget langsetter Storetveitmarken.

Enkelte eldre bygninger med høye kulturminneverdier finnes på Storetveit.

§ 35.5: Kulturmiljø og historisk bebyggelse skal sikres og ivaretas. De karakteristiske trekkene ved bebyggelse, bebyggelsesstruktur og kulturlandskap definerer områder og gir det særpreg. Det skal derfor tas spesielle hensyn til dette ved søknad om tiltak og endret arealbruk.

21 Storetveit

Enhetlig bygningsmiljø med tidstypiske eneboliger og boliger i rekke, hovedsakelig fra 1950 til 1970-tallet. Enkelte eldre bygninger fra begynnelsen av 1900-tallet. Området bærer preg av høye arkitektoniske kvaliteter og fokus på terrengtilpassing, hvor den kuperte topografien er beholdt som en del av hageanleggene.

- Området karakteriseres av høy arkitektonisk kvalitet og gode materialvalg, nye tiltak skal utformes i samspill med eksisterende arkitektur og de bygde omgivelsenes karakter, med god terrengtilpassing.
- I plan- og byggesaker som berører kulturminner eller kulturmiljøer skal Byantikvaren gi en vurdering av tiltakets konsekvens med hensyn til kulturminneverdi.

Utfyllende informasjon:

Se også våre hjemmesider for lenker til andre kildesøk:

www.bergen.kommune.no/omkommunen/avdelinger/byantikvaren

22 Tveiterås

§ 35.5: Kulturmiljø og historisk bebyggelse skal sikres og ivaretas. De karakteristiske trekkene ved bebyggelse, bebyggelsesstruktur og kulturlandskap definerer områder og gir det særpreget. Det skal derfor tas spesielle hensyn til dette ved søknad om tiltak og endret arealbruk.

22 Tveiterås

Villabebyggelse – hageby fra 1930 til 1960-tallet. Karakterisert med god terrengtilpasning og utnytting av kupert landskap.

Gjennomgående høye arkitektoniske kvaliteter, blant annet representert ved arkitektene Leif Grung og Aage Blich.

- Området karakteriseres av høy arkitektonisk kvalitet og gode materialvalg, nye tiltak skal utformes i samspill med eksisterende arkitektur og de bygde omgivelsenes karakter, og med god terrengtilpasning. De stedege farge- og materialkvalitetene i området skal videreføres.
- I plan- og byggesaker som berører kulturminner eller kulturmiljøer skal Byantikvaren gi en vurdering av tiltakets konsekvens med hensyn til kulturminneverdi.

Utfyllende informasjon:

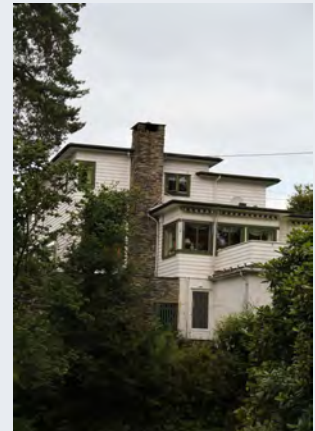
Se også våre hjemmesider for lenker til andre kildesøk:

www.bergen.kommune.no/omkommunen/avdelinger/byantikvaren

Illustrasjonseksempler

Villabebyggelse av høy arkitektonisk verdi, er karakteristisk på Tveiterås

Gjennomgående høy kvalitet preger alle utbyggingsfasene, her en funksjonalistisk villa med god terrengtilpasning.

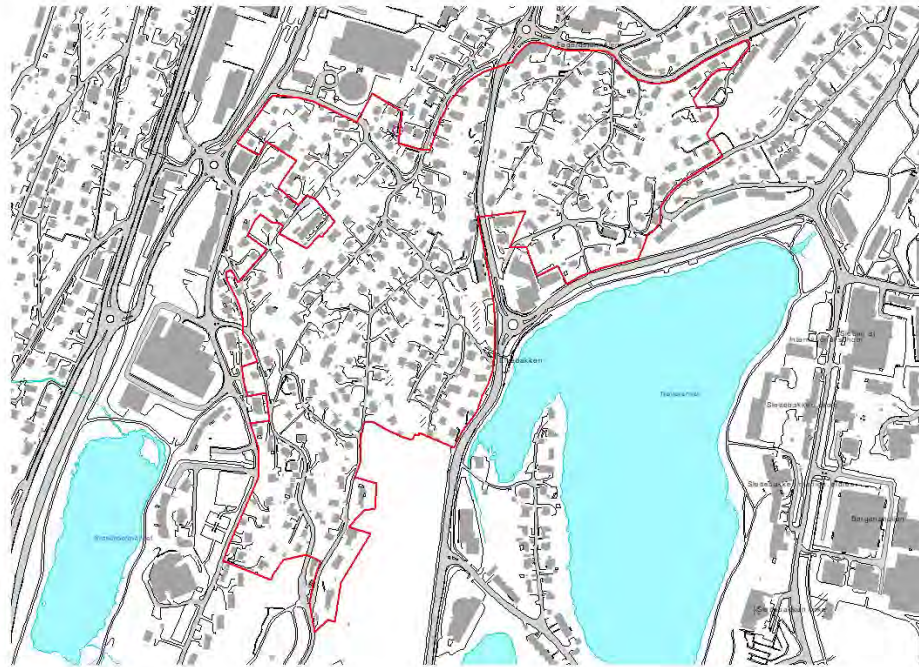

Tveiterås preges av bygninger med fine arkitektoniske bygningsdetaljer og god materialbruk.

23 Wergelandsåsen - Storetveitåsen

Illustrasjonseksempler

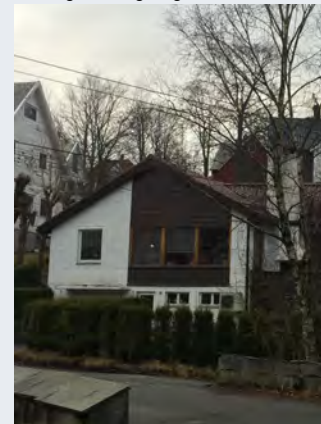
Arkitektonisk helhetlig villaområde.

Gjennomgående høy kvalitet preger historisk detalj- og materialbruk.

Fint samspill mellom gateløp, terreng, hus og hage.

Høye arkitektoniske kvaliteter også i nyere representanter.

§ 35.5: Kulturmiljø og historisk bebyggelse skal sikres og ivaretas. De karakteristiske trekkene ved bebyggelse, bebyggelsesstruktur og kulturlandskap definerer områder og gir det særpreg. Det skal derfor tas spesielle hensyn til dette ved søknad om tiltak og endret arealbruk.

23 Wergelandsåsen - Storetveitåsen

Wergelandsåsen og Storetveitåsen karakteriseres av frittliggende villaer og småhusbebyggelse. Områdene er helhetlige med hovedtyngde fra ny- klassisistisk og jugendstil, til funksjonspirert arkitektur. Variert og kvalitetsmessig god villabebyggelse, der størrelsesforholdet mellom hus og hage oppleves som homogent og godt bevart.

- Bebyggelsesstruktur med arkitektonisk god villa- og småhusbebyggelse i grønne hager, godt tilpasset et kupert terreng. Opprinnelig arkitektur og bebyggelsesstruktur skal bevares.
- Eventuelle nye bygninger skal opprettholde områdets gate- eiendoms- og bebyggelsesstruktur, samt videreføre volum, skala og høyder på eksisterende bebyggelse.
- I plan- og byggesaker som berører kulturminner eller kulturmiljøer skal Byantikvaren gi en vurdering av tiltakets konsekvens med hensyn til kulturminneverdi.

Utfyllende informasjon:

Byantikvaren, skriftserier 2008: Kulturminnegrunnlag som innspill til strategiprogram for lokalsenter S 11- Wergeland.

Byantikvaren, skriftserier 2014-11: [Kulturminnegrunnlag Storetveitvegen fra Brennhaugen til Wergeland](#)

Byantikvaren, skriftserier 1997: [Kulturminnegrunnlag for Næringskorridoren](#)

Se også våre hjemmesider for lenker til andre kildesøk:

www.bergen.kommune.no/omkommunen/avdelinger/byantikvaren

24 Ulriksdal

Illustrasjonseksempler

Tidstypisk villabebyggelse ligger i det hellende terrenget.

Gjennomgående høy arkitektonisk kvalitet og helhetlig hagebystruktur. Foto: Grind.no

§ 35.5: Kulturmiljø og historisk bebyggelse skal sikres og ivaretas. De karakteristiske trekkene ved bebyggelse, bebyggelsesstruktur og kulturlandskap definerer områder og gir det særpreg. Det skal derfor tas spesielle hensyn til dette ved søknad om tiltak og endret arealbruk.

24 Ulriksdal

Enhetlig og homogent villastrøk mellom Haukeland universitetssykehus og Haraldsplass Diagonale Sykehus. Arkitekt Per Grieg planla og tegnet utparselleringsplanen med 34 tomter og tegnet flere av villaene. Strøket ble bygget opp etter hageby-prinsippet; det hellende terrenget ble inndelt i lange og smale tomter, med like typer hus med helhetlig struktur og avstand mellom bygningsvolumene slik at alle skulle få fri utsikt ut over byen.

- Ulriksdal karakteriseres av høy arkitektonisk kvalitet og gode materialvalg. Her må opprinnelig arkitektur og forholdet mellom hus og hage bevares. Området må anses som ferdig utbygd.
- De stedegne historiske bygningsdetaljene, farge- og materialkvalitetene må bevares og videreføres.
- I plan- og byggesaker som berører kulturminner eller kulturmiljøer skal Byantikvaren gi en vurdering av tiltakets konsekvens med hensyn til kulturminneverdi.

Utfyllende informasjon:

Se også våre hjemmesider for lenker til andre kildesøk:

www.bergen.kommune.no/omkommunen/avdelinger/byantikvaren

Ulriksdal preges av bygninger med fine arkitektoniske bygningsdetaljer, god materialbruk og generøst hageareal i front. Foto: Grind.no

25 og 26 Historiske jernbanetraséer og ferdsselsårer

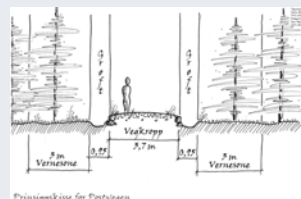

§ 35.5: Kulturmiljø og historisk bebyggelse skal sikres og ivaretas. De karakteristiske trekkene ved bebyggelse, bebyggelsesstruktur og kulturlandskap definerer områder og gir det særpreg. Det skal derfor tas spesielle hensyn til dette ved søknad om tiltak og endret arealbruk.

25 Historiske jernbanetraséer

Osbanen var en smalsporet jernbane som gikk mellom Nesttun og Osøyro, den åpnet i 1894 og ble nedlagt i 1935. Traseen gikk fra Nesttun omtrent langs Fanavegen gjennom Rådalen til Fana og langs vestsiden av Kalandsvatnet og videre fra Kalandseidet langs E39 til Os.

Illustrasjonseksempler

Prinsippskisse for Postvegen

Prinsippskisse for postveg, hentet fra Statens vegvesens rettleder for postveier.

Garnes stasjon

Passasjerer ved Hamre stasjon

Gamle Vossebanen

Gamle vossebanen åpnet i 1883, og var første del av Bergensbanen. Jernbanen ble del av et større samferdselsnett, med postveier og fjordbåttrafikk. Ingen andre jernbanestrekninger kan i dag vise til denne kombinasjonen mellom tog- og båttransport. Strekningen Tunestveit-Midtun er fredet.

- Strukturer som forstøtningsmurer, skjæringer, kulverter, portaler, tunneler, broer samt jernbaneteknisk utstyr og bygninger bør bevares. For fredet strekning se Riksantikvaren for ytterligere informasjon.
- I plan- og byggesaker som berører kulturminner eller kulturmiljøer skal Byantikvaren gi en vurdering av tiltakets konsekvens med hensyn til kulturminneverdi.

Utfyllende informasjon:

<https://kulturminnesok.no/minne/?queryString=https%3A%2F%2Fdata.kulturminne.no%2Fskeladde%2Flokaltet%2F229139>

Byantikvaren, skriftserienr.: 2006: Gamle Vossebanen, kulturminneutredning

Byantikvaren, skriftserienr.: 2013-11: [Kulturminnegrunnlag, Vossebanetraseen – Fjøsanger til Nesttun](#)

Byantikvaren, skriftserienr.: 2007: [Kulturminnegrunnlag Bybane Nesttun-Rådal](#)

26 Historiske veifar

Fast postgang i Norge kom i gang i 1647. Byen fikk først postgang mot Oslo (Christiania). I 1648 kom det også en kongelig forordning om skyssferd til på land og sjø, den omfattet også gjestgiver-stedene langs ferdssårene. Snart ble det også etablert postruter fra Bergen til både Stavanger og Trondheim. De ulike generasjonene av postveitraséene er i stor grad angitt som hensynsoner i kommuneplanens arealdel, også der opprinnelig veifar er. Hensynsonen skal oppfattes som et varsel om nærmere undersøkelser for å vurdere tiltaks innvirkning på kulturminneverdiene.

Postveiene er kulturminner av nasjonal verdi/betydning, de er faktisk del av første generasjon offentlig vegnett som har bundet landet sammen.

SVV (Statens vegvesen) skal høres i saker som angår postveiene.

- Strukturer som forstøtningsmurer, kulverter og broer bør bevares
- I plan- og byggesaker som berører kulturminner eller kulturmiljøer skal Byantikvaren gi en vurdering av tiltakets konsekvens med hensyn til kulturminneverdi.

Utfyllende informasjon:

Se også våre hjemmesider for lenker til andre kildesøk:

www.bergen.kommune.no/omkommunen/avdelinger/byantikvaren

Illustrasjonseksempler

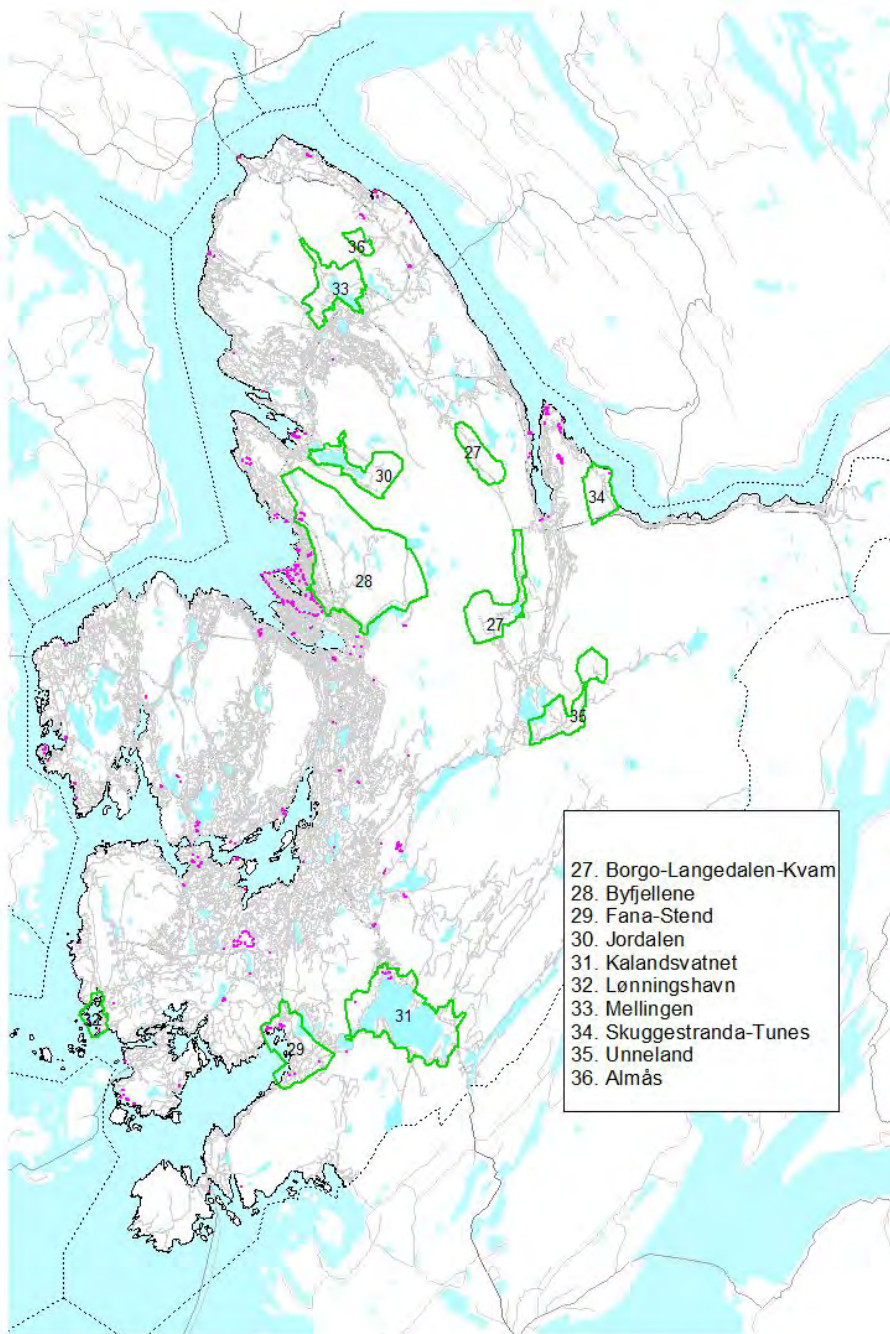
Gamle vossebanen med støyskjerming mot Jacob Kjødes vei 17.

Den trondhjemske postvei ved Mellingen.

27-36 Jordbrukslandskap og kulturhistoriske landskap

Illustrasjonseksempler

Foto fra Kvam (Arna) viser sammenhengen mellom kulturlandskap og gårdstun.

Eksempel på jordkjeller, kdp BLÆ

Fana kirke i bakgrunnen, tørrmurt bro i forgrunnen

§ 35.5: Kulturmiljø og historisk bebyggelse skal sikres og ivaretas. De karakteristiske trekkene ved bebyggelse, bebyggelsesstruktur og kulturlandskap definerer områder og gir det særpreg. Det skal derfor tas spesielle hensyn til dette ved søknad om tiltak og endret arealbruk.

27 Borgo-Langedalen-Kvam

28 Byfjellene

29 Fana-Stend

30 Jordalen

31 Kalandsvatnet

32 Lønningshavn

33 Mellingen

34 Skuggestranda-Tunes

35 Unneland

36 Almås

Fellestrekk for disse hensynssonene er at de representerer verdifulle kulturlandskap med stor verdi, og med stor tidsdybde. Forhistoriske gravhauger, eldre ferdselsårer som postveier og jernbanetraséer, husmannsplasser, eldre gårdstun med tilhørende strukturer og krigsminner er representert i mange av hensynssonene.

Eldre ferdselsårer er representert i flere av hensynssonene, eksempelvis Borgo-Langedalen og Skuggestranda-Tunes ved Christianiavegen. Ved Kalandsvatnet går den Stavangerske postvei. I Mellingen går den Trondhjemske postvei.

I hensynssonene for Fana-Stend, Kalandsvatnet og Lønningshavn er det forhistoriske gravhauger som vitner om stor tidsdybde. Her er det også viktige tekniske og industrielle kulturminner og kulturminner knyttet til den religiøse aktiviteten i og rundt Fana kirke.

Skuggestranda-Tunes er et klassisk vestnorsk kulturlandskap som viser Vestlandsgården fra fjell til sjø slik den ble etter jordskiftet.

Unneland er et unikt eldre jordbruksområde med gårder ned mot vannet, men også opp på fjellet på østsiden av Haukelandsvannet. Fjellgården er den eneste vernede fjellgården i Bergen kommune.

Hensynssonen Lønningshavn omfatter i tillegg til husmannsplassen, blant annet Espeland biologiske stasjon og naustmiljøet på Espeland.

Almåsgårdene består av et samlet kulturmiljø med tre godt bevarte bruk. Kjerrevei/traktorvei er eneste adkomst til brukene.

- *Tiltak innenfor hensynssonene må ivareta viktige kulturhistoriske strukturer, gårdstun og annen eldre bebyggelse, steingårder, bakkemurer, jordkjellere, vannoverføringssystemer og dammer/stemmer krigsminner, historiske ferdselsårer.*
- *I plan- og byggesaker som berører kulturminner eller kulturmiljøer, kulturlandskap og andre kulturhistoriske sammenhenger, skal Byantikvaren gi en vurdering av tiltakets konsekvens med hensyn til kulturminneverdi.*

Utfyllende informasjon:

Byantikvaren, skriftserienr.: 2013-8: [Kulturminnedokumentasjon, Fanavegen – Kirkevoll – Krokeidevegen](#)

Byantikvaren, skriftserienr.: 2011: [Kulturminnegrunnlag for kommunedelplan for Birkeland, Liland, Ådland og Espeland](#)

Byantikvaren, skriftserienr.: 2010: [Kulturminnegrunnlag Byfjellene Nord](#)

Byantikvaren, skriftserienr.: 2006: Kulturminnegrunnlag Gamle Vossebanen

28 Byfjellene

§ 35.5: Kulturmiljø og historisk bebyggelse skal sikres og ivretas. De karakteristiske trekkene ved bebyggelse, bebyggelsesstruktur og kulturlandskap definerer områder og gir det særpreg. Det skal derfor tas spesielle hensyn til dette ved søknad om tiltak og endret arealbruk.

28 Byfjellene

Byfjellene øst for sentrum ble tilrettelagt som rekreasjons-landskap for byens befolkning allerede fra 1868. Før dette var området en viktig beiteressurs for byen og kilde til byens vannkraftsressurser under den tidlige industrialiseringen, senere også drikkevannskilde. Området er unikt i en norsk sammenheng og store deler av hensynssonen er utpekt som kulturhistorisk landskap av nasjonal interesse (Riksantikvaren). Landskapet strekker seg fra Vetrilidsallmenningen i vest til Blåmanen og Rundemanen i øst og fra Sandviksfjellet i nord til Svartediket i sør.

- Stier, veier, murer, demninger / stemmer, vannoverføringssystemer, bygninger, krigsminner, radiokommunikasjonsanlegg og andre opparbeidede installasjoner innenfor hensynssonen skal så langt som mulig bevares
- I plan- og byggesaker som berører kulturminner eller kulturmiljøer skal Byantikvaren gi en vurdering av tiltakets konsekvens med hensyn til kulturminneverdi.
- «Landskapet toler materielle utskiftingar og endringar i detaljar, men er sårbart for større endringar i veganelegga. Det er sårbart for strukturelle endringar og treng aktiv skjøtsel. Landskapet bør ikkje fragmenterast av bruk som ikkje er retta mot allmenne rekreasjonsføremål.» (Kulturhistoriske landskap av nasjonal interesse i Hordaland © Riksantikvaren 2016 www.ra.no)

Utfyllende informasjon:

Riksantikvaren, AskeladdenID K417

<https://askeladden.ra.no/AskeladdenRedigering/#/kulturmiljodetails/417>

Illustrasjonseksempler

Fløiveien ved Øvre Bleken Gård (1974)

Fløybanens øverste stasjon, Fløyrestauranten og Verkstedet. De tegnet av Einar Oscar Schou

Utsikt fra Blåmanen (foto:fjell i Norge).

39. Espeland Fangeleir

§ 35.5: Kulturmiljø og historisk bebyggelse skal sikres og ivaretas. De karakteristiske trekkene ved bebyggelse, bebyggelsesstruktur og kulturlandskap definerer områder og gir det særpreg. Det skal derfor tas spesielle hensyn til dette ved søknad om tiltak og endret arealbruk.

38. Espeland Fangeleir

Espeland fangeleir er et kulturhistorisk og arkitekturhistorisk viktig eksempel på fangeleir fra 2. verdenskrig og er vedtaksfredet etter kulturminneloven. Espeland fangeleir er i dag landets eneste bevarte med leirbebyggelse intakt. Bygget i 1943 og var i drift til flere fangeformål. Avviklet i 1952 og overtatt av Siviltforsvaret.

- Det er viktig å ivareta landskapsrommet for tilhørende strukturer som ikke omfattes av fredningen.
- I plan- og byggesaker som berører kulturminner eller kulturmiljøer skal Byantikvaren gi en vurdering av tiltakets konsekvens med hensyn til kulturminneverdi.

Utfyllende informasjon:

[Riksantikvaren, Krigens kulturminner, Vedtaksfredet, id. 174914.](#)

Se også våre hjemmesider for lenker til andre kildesøk: www.bergen.kommune.no/omkommunen/avdelinger/byantikvaren

Illustrasjonseksempler

Kart over fangeleiren ved oppføring.
Foto: arkiv

Eksempel på brakker hvor krigsfanger ble plassert.
Foto: arkiv

Inngangspartiet med portal
Foto: arkiv

40. Komponisthjemmene

§ 35.5: Kulturmiljø og historisk bebyggelse skal sikres og ivaretas. De karakteristiske trekkene ved bebyggelse, bebyggelsesstruktur og kulturlandskap definerer områder og gir det særpreg. Det skal derfor tas spesielle hensyn til dette ved søknad om tiltak og endret arealbruk.

39. Komponisthjemmene

Komponisthjemmene Trolldaugen (Edvard Grieg) og Siljustøl (Harald Sæverud) er viktige kulturminner knyttet til to av Norges mest betydningsfulle komponister og er av internasjonal betydning. Villaene har svært høy arkitektonisk verdi. Naturområder og sammenhengen mellom villa og landskap er vesentlige. Siljustøl er fredet. Begge komponisthjemmene er i kommunalteie og er museum.

- Eiendommene med bygninger og landskap skal bevares.
- Museumsdrift krever tilpasninger, men disse må ikke komme i konflikt med kulturminneverdiene. Nybygg og større byggeprosjekter i nærheten må ta nødvendig hensyn til komponisthjemmene og anleggene i sin helhet. Visuell påvirkning er sentralt.
- Tiltak på eiendommene skal skje i samråd med Byantikvaren. I plan- og byggesaker som berører kulturminner eller kulturmiljøer skal Byantikvaren gi en vurdering av tiltakets konsekvens med hensyn til kulturminneverdi.

Utfyllende informasjon:

[Riksantikvaren, Siljustøl, Vedtaksfredet_id,90621-1.](#)

Byantikvaren, skriftserienr.: 2015-2/21:

Antikvarisk dokumentasjon, Siljustøl.

Byantikvaren, skriftserienr.: 2015-2/23:

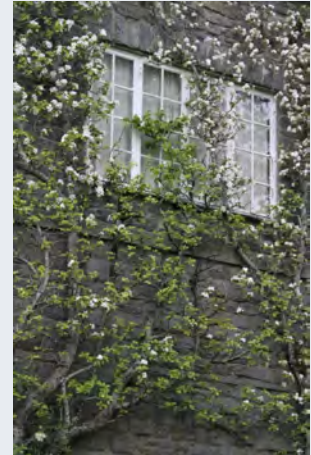
Antikvarisk dokumentasjon, Trolldaugen.

[Byantikvaren, skriftserienr.: 1998: Kulturminnegrnlag for kommunedelplan Ny- Paradis, Hop, Nesttun og Nesttunvest](#)

Illustrasjonseksempler

Hus og landskap i fullkommen harmoni.

Detaljer

Trolldaugen.

